

SABIEDRISKĀS POLITIKAS CENTRS

PĒTĪJUMS

KRIMINĀLSODA – PIESPIEDU DARBS – REALIZĒŠANA LATVIJAS TERITORIJĀ

Finansētājs: LR Tieslietu ministrijas Valsts Probācijas dienests

2004

SATURS

1. Ievads	3
2. Kopsavilkums un secinājumi	5
3. Aptaujas apkopojums	10
3.1. Tiesnešu aptaujas apkopojums	10
3.2. Pašvaldību amatpersonu, kas atbildīgas par piespiedu darbu, aptaujas apkopojums	21
3.3. Darba devēju aptaujas apkopojums	30
4. Rekomendācijas	37
Pielikumi	40
1. pielikums. Aptaujas datu analīze pa rajoniem (saīsināti)	40
2. pielikums. Notiesātās personas pēc pamatsoda veida 2000. – 2003. gadā	54
3. pielikums. Notiesāto personu skaits 2000. – 2003. gadā, kuriem piemēroti piespiedu darbi	55
4. pielikums. Saraksts ar pašvaldību amatpersonām, kas atbildīgas par piespiedu darbiem (no 2004. gada janvāra līdz jūnijam)	57
5. pielikums. Pētījumā izmantotās aptaujas anketas	67

1. IEVADS

Pirms 30-40 gadiem daudzviet Eiropā un citos pasaules reģionos, līdzās tradicionāliem sodiem, kā, piemēram, brīvības atņemšana, naudas sods, nosacīta notiesāšana vai soda izpildes atlikšana, tika ieviesta virkne jaunu sodu un sankciju, kas izciešami sabiedrībā, un kas prasīja principiāli jaunu pieeju soda izpildē.¹ “*Sabiedriskie darbi, darbi sabiedrības labā*” tagad ir iekļauti 28 no 45 Eiropas Padomes dalībvalstu kriminālsodu sistēmām.² Tā kā sabiedrībā izciešamie sodi un sankcijas lielāko uzsvāru liek uz likumpārkāpēju iekļaušanu sabiedrībā un nevis izolēšanu no tās, vietējās sabiedrības iesaistīšanās un gatavība darbam ar likumpārkāpējiem ir neatsverama. Šīs sankcijas var piemērot tikai, ja pastāv vietējās sabiedrības līdzdalība vietējā infrastruktūrā.³

Arī Latvijā 1999.gada aprīlī ar jaunā Krimināllikuma stāšanos spēkā tika ieviests jauns soda veids – *piespiedu darbs*, kas nesa līdzīgu ar jaunu pieeju likumpārkāpēju uzraudzībā, jo soda izpilde tika uzticēta pašvaldībām.⁴ No 1999.gada 1.aprīļa līdz 2003.gada 31.decembrim piespiedu darbs kā kriminālsods piemērots 4374 personām, bet piespiedu darba īpatsvars četrus gadus laikā citu pamatsoda veidu vidū pieaudzis turpat septiņas reizes - no 1,4% - 10%. Pēdējo divu gadu laikā piespiedu darbs pēc nosacītas notiesāšanas un brīvības atņemšanas nostabilizējies kā trešais populārākais sods, pārspējot naudas sodu.

Diemžēl laikā no 1999.gada 1.aprīļa līdz Valsts Probācijas dienesta izveidei 2003.gada oktobrī Latvijā nebija nevienas valsts institūcijas, kas veiktu piespiedu darba kā kriminālsoda izpildes organizāciju nacionālā līmenī. Neformāli šā soda veida ieviešanu un koordinēšanu veica Sorosa fonds - Latvija, kas finansiāli atbalstīja piespiedu darba izpildes mehānisma izveidi 10 Latvijas pašvaldībās, un ar Lielbritānijas valdības atbalstu noorganizēja turpat 35 starpdisciplinārus seminārus, kuros par alternatīvo sodu, jo īpaši piespiedu darbu būtību un nozīmi tikai izglītoti vairāk kā 1100 tiesneši, prokurori, pašvaldību darbinieki, policisti, NVO darbinieki, darba devēji un citas ieinteresētās personas.

Šajā laikā piespiedu darbu uzraudzības dienestu izveidei pašvaldībām netika piešķirts valsts finansējums, taču jāatzīst, ka arī atbildīgās pašvaldību institūcijas tā arī neveica

¹ Probation and Probation Services. A European Perspective. Ed. Anton M.van Kalmthout and Jack T.M.Derks. Wolf Legal Publishers in close co-operation with the Global Law Association, November 2000. 14.lpp.

² Stern Vivien. Developing Alternatives to Prison in Central and Eastern Europe and Central Asia. A guidance

³ Probation and Probation Services. A European Perspective. Ed. Anton M.van Kalmthout and Jack T.M.Derks. Wolf Legal Publishers in close co-operation with the Global Law Association, November 2000. 14.lpp.

⁴ Piespiedu darbu var noteikt no 40-280 stundām, tas jāveic par brīvu no darba un mācībām brīvajā laikā pašvaldības noteiktajos darbos.

aprēķinus par šādu dienestu izveides un uzturēšanas izdevumiem. Tāpat tikai 2002.gada jūnijā stājās spēkā izmaiņas likumdošanā, kas beidzot atrisināja reālu sankciju piemērošanu piespiedu darbu neizpildes gadījumā, paredzot, ka arests izciešams daļēji slēgtā cietumā.

2003.gada decembra beigās tika pieņemts Likums par Valsts Probācijas dienestu. Saskaņā ar šī likuma 6. pantu, sākot ar 2004. gadu piespiedu darba koordināciju valsts līmenī pārņem Valsts Probācijas dienests. Saskaņā ar 2004.gada februārī izdarītajiem grozījumiem Krimināllikumā, sākot ar 2005.gada 1. janvāri piespiedu darbu varēs piemērot vēl par vairāk kā 100 noziedzīgiem nodarījumiem. 2005.gada 1.janvārī spēkā stāsies arī Likums Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļiem nepilngadīgajiem. Šīs izmaiņas prasa izvērtēt un veikt nepieciešamos sagatavošanas darbus piespiedu darbu plašākai piemērošanai.

Lai izvērtētu panākumus, problēmas un perspektīvas, kas saistītas ar piespiedu darba kā kriminālsoda ieviešanu un nostiprināšanu Latvijā un sniegtu rekomendācijas Tieslietu ministrijas Valsts Probācijas dienestam (VPD) piespiedu darbu izpildes koordinācijas pārņemšanā un soda izpildes uzlabošanā, ar VPD finansiālu atbalstu tika veikts pētījums.

Pētījuma veikšanai tika izmantotas padziļinātās intervijas un izstrādātas atsevišķas anketas tiesnešiem, pašvaldību darbiniekiem un darba devējiem (sk. 5. pielikumu 67.lpp). Pētījuma gaitā Vidzemes, Latgales, Kurzemes un Zemgales reģionos un Rīgas pilsētā tika aptaujāti gan tiesneši, gan pašvaldību darbinieki, kas atbildīgi par piespiedu darbu organizēšanu, gan darba devēji. Pētījuma gaitā aptaujāti 72 tiesneši (68 no tiem, kas skata krimināllietas), 87 amatpersonas, kas pašvaldībās atbildīgas par piespiedu darbu nodrošināšanu notiesātajām personām un 86 darba devēji. Intervēti visu pirmās instances tiesu pārstāvji. Jāatzīmē, ka daļa no atbildīgajām amatpersonām pašvaldībās vienlaikus ir arī darba devēji.

Pētījums tika veikts laika periodā no 2004. gada februāra - maijam. Intervijas veica pieci pētnieki *Renāte Šmukste*, Līvānu novada domes juriste, Latgales reģionālā koordinatore Sorosa fonda - Latvija (SFL) projektā "Piespiedu darba kā kriminālsoda ieviešana un nostiprināšana," *Jānis Brinteniņš*, bijušais Saldus pilsētas domes Piespiedu darba uzraudzības dienesta vadītājs un SFL projekta koordinators Kurzemes reģionā, *Jeļena Zarandija*, Rīgas rajona Allažu pagasta padomes juriste un bijusī SFL projekta koordinatore Vidzemes reģionā, *Jānis Uzulēns*, Latvijas Policijas akadēmijas bakalaurs publiskajās tiesībās un SFL atbalstītā pētījuma "Piespiedu darbs kā administratīvs sods" pētnieks un *Helga Pīlādze*, Bauskas rajona Iecavas pagasta padomes Sociālās palīdzības dienesta vadītāja un SFL projektā iesaistītā lektore.

Pētījuma rezultātus apkopoja un analizēja *Anhelita Kamenska*, sabiedriskās politikas centra "Providus" Krimināltiesību programmas direktore. Pētījuma rezultātu apkopošanā un pētījuma organizatoriskās puses nodrošināšanā piedalījās programmas darbiniece *Inese Avota*.

2. KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Tiesneši

Visi aptaujātie 68 tiesneši *Vidzemes, Kurzemes, Latgales* un *Zemgales* reģionos un *Rīgā*, kas skata krimināllietas, piemēro piespiedu darbus. Lai gan valstī nav oficiāli pieejamas statistikas pa rajoniem par piespiedu darba īpatsvaru līdzās citiem kriminālsodiem, pirmās instances tiesās piespiedu darbos tiek notiesātas no 5%-25% personu. No pirmās instances tiesām piespiedu darbus visplašāk piemēro Aizkraukles, Valmieras, Balvu, Saldus, Tukuma rajona un Kuldīgas tiesas. Savukārt Ventspils un Jūrmalas tiesas gandrīz nepiemēro piespiedu darbus, jo šajās pilsētās pašvaldības nav izveidojušas piespiedu darbu uzraudzības dienestus vai nozīmējušas atbildīgās amatpersonas. Procentuāli maz ir piespiedu darbos notiesāto personu īpatsvars visās Rīgas pilsētas tiesās, izņemot Latgales priekšpilsētas tiesu.

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu par galvenajiem iemesliem piespiedu darba kā kriminālsoda nepiemērošanā min izpildes mehānisma trūkumu pašvaldībā, kā arī ierobežoto noziedzīgo nodarījumu loku, par kuriem var piemērot piespiedu darbus. Neskatoties uz to, **lielākā daļa tiesnešu piespiedu darbu uzskata par efektīvu sodu un daudzi uzsver, ka tas ir efektīvāks par naudas sodu un nosacītu notiesāšanu.**

Saskaņā ar spēkā esošo Krimināllikumu, piespiedu darbi tiek piemēroti par kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziegumiem. Ja kriminālsoda ieviešanas pirmajos gados piespiedu darbi galvenokārt tika piemēroti par noziegumiem pret īpašumu, tad pēdējos gados pieaug to personu skaits, kurām piespiedu darbi piespriesti par noziegumiem pret personu.

Visi aptaujātie **tiesneši atbalsta piespiedu darbu piemērošanu par plašāku noziedzīgu nodarījumu loku**, atzinīgi vērtējot 2004.gada februārī pieņemtos grozījumus Krimināllikumā, kas paplašina piespiedu darbu piemērošanu vēl par 114 noziedzīgiem nodarījumiem (arī tikai par kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziedzīgiem nodarījumiem).

Ievērojama daļa aptaujāto tiesnešu visos reģionos **atbalsta piespiedu darbu piemērošanu arī par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem**, uzsverot, ka bieži likumā noteiktā soda zemākā robeža ir neproporcionāli barga nodarījumam un vainīgā lomai nozieguma izdarīšanā. Atsevišķi tiesneši iesaka palielināt piespriežamo stundu skaitu, ja piespiedu darbus piemērotu par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Jāatzīst, ka diemžēl **piespiedu darbs nav kļuvis par reālu alternatīvu brīvības atņemšanai**, bet vairumā gadījumu aizstājis nosacītu brīvības atņemšanas sodu vai naudas sodu.

Daļa tiesnešu iesaka noteikt **piespiedu darbu kā vienu no pienākumiem pie nosacītas atbrīvošanas no kriminālatbildības un nosacītas notiesāšanas.**

Pretēji plaši izplatītai praksei daudzās Eiropas valstīs, piemērojot piespiedu darbu, ievērojami **lielākā daļa tiesnešu Latvijā neprasa tiesājamā piekrišanu šo darbu veikšanai** un neuzskata to arī par nepieciešamu. Tikai **atsevišķi** tiesneši **atzīst**, ka **tiesājamā piekrišana varētu sekmēt piespiedu darbu izpildi.** Savukārt ievērojama daļa aptaujāto **pašvaldību amatpersonu**, kas atbildīgas par piespiedu darbiem, **uzskata**, ka **tiesnesim būtu jāprasa tiesājamā piekrišana piespiedu darbu veikšanai**, jo tā uzņemtos atbildību, kas sekmētu soda izpildi. Virkne tiesnešu gan pieļauj iespējamību prasīt tiesājamā piekrišanu piespiedu darbu veikšanai sakarā ar Kriminālprocesā iekļauto vienošanās procedūru.

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu uzskata, ka **nav nepieciešams izvērtēšanas ziņojums** par tiesājamās personas piemērotību piespiedu darbiem, tomēr 25% uzskata, ka tādi varētu būt un tos varētu iesniegt gan izziņas izdarītāji, gan probācijas dienests.

Lai arī pētījuma laikā nebija iespējams iegūt precīzus datus par vidēji piespiedam stundām par konkrētiem noziedzīgiem nodarījumiem, jāsecina, ka nereti **pastāv ievērojamas atšķirības individuālu tiesu un reģionu līmenī.** Neskatoties uz to, ka piespiedu darbu var piemērot līdz 280 stundām, lielākā daļa aptaujāto tiesnešu atzīst, ka ir maz gadījumu, kad tiesa piemēro piespiedu darbu virs 200 stundām.

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu (izņemot *Zemgales* un *Latgales reģionos*) uzskata, ka būtu **nepieciešamas vadlīnijas, kā samērot piespiedu darbus ar naudas sodu un cietumsodu.**

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu *Rīgā* norāda, ka viņiem ir pazīstams *Rīgā* izveidotais piespiedu darbu uzraudzības dienests, arī lielākā daļa tiesnešu *Zemgales reģionā* ir informēti par amatpersonām pašvaldībās, kas atbildīgas par piespiedu darbu organizēšanu. Savukārt vairāk par pusi aptaujāto tiesnešu *Kurzemē, Latgalē un Vidzemē nezina*, vai pašvaldībās ir nozīmētas amatpersonas, kas atbildīgas par piespiedu darbu organizēšanu un uzskata, ka viņiem tas nav jāzina.

Latvijā **nav apkopotas oficiālas statistikas par piespiedu darba izpildes rādītājiem**, taču informācija, kas saņemta no individuālām tiesām, liecina, ka nebūtu nekādu grūtību šādu informāciju apkopot. Tiek uzsvērts, ka izmaiņas Krimināllikumā, kas atrisināja piespiedu darbu aizstāšanu ar arestu problēmu, paredzot tā izciešanu daļēji slēgtā cietuma, veicināja to, ka daudzi notiesātie, kas izvairījās no soda izciešanas, atsāka pildīt piespiedu darbus. Vairums aptaujāto tiesnešu uzskata, ka spriedumi par piespiedu darbiem tiek labi pildīti (*Rīga, Kurzeme, Zemgale*), uzsverot, ka spriedumu izpilde ir problemātiskāka laukos (pagastos) un nevis pilsētās, kur ir plašākas piespiedu darba iespējas. *Vidzemē* daudzi aptaujātie tiesneši atzīmē, ka problēma nereti ir informācijas apmaiņā ar pašvaldībām. Tomēr atsevišķu rajonu tiesas norāda uz piespiedu darbu izpildes nopietnām problēmām atsevišķās apdzīvotās vietās.

Visi tiesneši *Rīgā*, lielākā daļa tiesnešu *Kurzemē*, *Zemgalē* ir informēti par darbiem, kādus pašvaldībās veic notiesātie vai arī min tiem zināmākos darbus. Savukārt lielākā daļa tiesnešu *Vidzemē* un *Latgalē* nav informēti par notiesāto personu veicamajiem darbiem. No visiem aptaujātajiem tiesnešiem turpat puse norāda, ka viņiem būtu svarīgi zināt, kādos darbos iespējams nodarbināt notiesātos, jo šāda informācija varētu veicināt piespiedu darbu plašāku piemērošanu.

Absolūtais **tiesnešu vairākums visos reģionos uzskata, ka ir nepieciešama informatīva lapa par piespiedu darba būtību, izpildes kārtību un notiesātā pienākumiem.** 95-100% aptaujāto pašvaldību darbinieku uzskata, ka tāda informatīva lapa ir ļoti nepieciešama. Atsevišķās tiesās un pašvaldībās šādas pašu izstrādātas informatīvas lapas notiesātām personām jau tiek izsniegtas. Daudzviet pašvaldību atbildīgās amatpersonas norāda, ka gan prokuroram, gan tiesai ir jāizskaidro tiesājamai personai, kas ir piespiedu darbs.

Pašvaldību amatpersonas, kas atbildīgas par piespiedu darbiem

Vienīgais piespiedu darbu uzraudzības dienests (ar 7 darbiniekiem) ir izveidots *Rīgā* pie pašvaldības policijas. Lai arī virknē pašvaldību ir pieņemti nolikumi par piespiedu darbu uzraudzības dienestu izveidi, šādu dienestu nav visās aptaujātajās pašvaldībās, bet **ir atbildīgās amatpersonas par piespiedu darba organizēšanu.** Lielākā daļa no viņiem ir dažādu pašvaldību struktūrvienību darbinieki, piemēram, sociālo dienestu darbinieki, kanceleju vadītāji, juristi, sekretāres, lietveži, komunālās saimniecības dienesta vadītāji, labiekārtošanas dienesta speciālisti. Daudzos pagastos atbildīgās amatpersonas ir pagasta padomju priekšsēdētāji vai izpilddirektori. Liepājas pilsētā, Balvos, Talsos, Kuldīgā un dažās citās pilsētās par piespiedu darbu organizēšanu atbildīgā amatpersona ir no pašvaldības policijas.

Tikai *Rīgā* piespiedu darbu uzraudzības dienesta vadītājam un darbiniekiem piespiedu darbu organizēšana ir pamatdarbs un Rēzeknē – pusslodzes darbs, bet **visur citur aptaujātajās pašvaldībās Latvijā – neapmaksāts papilddarbs.** Tikai retās vietās atbildīgās amatpersonas par piespiedu darbu organizēšanu saņem piemaksu.

Pilsētās (novados) darbu pamatā nodrošina pašvaldību uzņēmumi, SIA vai pašvaldību aģentūras, pašvaldību (valsts) policijas pārvaldes un pašvaldību sociālie dienesti. Izplatītākie darba devēji ir kapu pārvaldes, skolas, bērnudārzi, labiekārtošanas uzņēmumi, namu apsaimniekotāji, komunālie dienesti, dzīvokļu pārvaldes un slimnīcas. Tikai dažās pilsētās piespiedu darbos notiesātos nodarbina arī sabiedriskajās organizācijās.

Lielākā daļa piespiedu darbos notiesāto personu ir pieaugušie vīrieši. Piespiedu darbos notiesāto sieviešu un nepilngadīgo īpatsvars ir salīdzinoši mazs. Visvairāk nepilngadīgo un sieviešu tiek nodarbinātas *Rīgā* – 14%. Rēzeknē piespiedu darbos notiesāto sieviešu īpatsvars ir 20%. Ievērojami **lielākā daļa piespiedu darbos notiesāto** – pat virs 60% - visur Latvijā ir **bezdarbnieki**, izņemot aptaujātās pašvaldības *Vidzemes* reģionā.

Vislielākās problēmas pašvaldībām sagādā personas, kas izvairās no piespiedu darbiem, ierodas uz darbu alkohola reibumā, nav atrodamas norādītajā dzīvesvietā. Dažām pašvaldībām problēmas sagādā transporta izdevumi.

Piespiedu darbu izpildē amatpersonas kā galvenās **problemātiskās grupas min nepilngadīgos un narkomānus.** *Rīgā* kā problemātiska grupa tiek izceltas prostitūtas.

Ne visas pašvaldībās atbildīgās amatpersonas ir informētas par izmaiņām Krimināllikumā, kas noteica, ka arests izciešams daļēji slēgtos cietumos. Daudzviet nav pietiekamas informācijas apmaiņas starp tiesu un pašvaldību, jo pašvaldības netiek informētas par tiesas lēmumu aizstāt piespiedu darbus ar arestu.

Lielākajai daļai atbildīgo pašvaldību darbinieku gandrīz visos reģionos nav nekādas informācijas par Valsts probācijas dienestu un tā iespējamo lomu piespiedu darbu koordinēšanā. Pašvaldību amatpersonas uzskata, ka Valsts probācijas dienestam būtu jāsniedz visa veida metodiskā palīdzība.

Lielākā daļa no aptaujātajām pašvaldību amatpersonām **neinformē sabiedrību par piespiedu darba izpildi** vai to dara ļoti reti. Atsevišķas pašvaldību amatpersonas uzskata, ka informēšana par piespiedu darbu nav tik aktuāla kā soda ieviešanas sākumā.

Lielākā daļa aptaujāto pašvaldību amatpersonu uzskata soda nosaukumu par adekvātu, taču atsevišķas amatpersonas dod priekšroku nosaukumam “darbs sabiedrības labā,” “sabiedriskais darbs,” “piespiedu sabiedriskais darbs.”

Lielākā daļa aptaujāto pašvaldību amatpersonu uzskata piespiedu darbu par ļoti nopietnu un efektīvu soda veidu, kas ir efektīvāks par nosacītu notiesāšanu un brīvības atņemšanu. Jo īpaši efektīvs tas tiek uzskatīts, ja persona izdarījusi noziegumu pirmo reizi.

Darba devēji

Diezgan **daudzos gadījumos atbildīgā pašvaldības amatpersona par piespiedu darbiem pilsētā, novadā vai pagastā vienlaicīgi ir arī darba devējs.**

Ievērojami lielākā daļa piespiedu darbos notiesāto personu visos Latvijas reģionos galvenokārt veic **mazkvalificētu roku darbu** – apdzīvotu vietu labiekārtošanu, uzkopšanas darbus kapos, saimnieciskos darbus pašvaldības iestādēs, dažādus remontdarbus. Atsevišķi darba devēji **arvien vairāk** notiesātās personas izmanto kvalificētos darbos, **atbilstoši to profesionālajām iemaņām.** Vairākās pašvaldībās piespiedu darbos notiesātās personas iesaistītas **sociālas nozīmes projektos** – bērnu rotaļu laukuma ierīkošana, vecu ļaužu un invalīdu aprūpe, slidotavas un smilšu volejbola laukuma ierīkošana.

Lielākā daļa aptaujāto darba devēju *Kurzemē, Vidzemē* uzsver, ka, nodarbinot notiesātos, nav īpašu problēmu. Tie, kuri ar tādām saskārušies visos reģionos min: darba kavējumi un darba kvalitāte, ierašanās darbā alkohola reibumā. Atsevišķos gadījumos minētas notiesātā veselības problēmas, kas apgrūtina piespiedu darba izpildi.

Par problēmgrupām darba devēji uzskata narkomānus, personas ar alkohola atkarību, nepilngadīgās personas, jaunus cilvēkus vecumā no 18-22. Virkne darba devēju kā problēmgrupu min arī vairākkārt sodītas personas. Vairāki darba devēji atzīmē, ka notiesātās personas nespēj strādāt sabiedrības acu priekšā.

Nevienā gadījumā *Kurzemes, Latgales, Zemgales reģionā, Rīgā* pēc soda izciešanas notiesātās personas nav turpinājušas darbu pie aptaujātajiem darba devējiem kā pastāvīgi darba ņēmēji. Tikai vienā gadījumā *Vidzemes reģionā* notiesātais turpināja darbu pie konkrētā darba devēja.

Lielākajai daļai aptaujāto darba devēju visos reģionos nav grūtību nodrošināt notiesātās personas ar darbu arī tad, ja piespriests vairāk par 200 stundām. Darba devēji vienlaicīgi norāda, ka tiesas ne visai bieži piemēro 200 un vairāk stundas.

Visos reģionos darba devēji vairāku rajonu un pagastu pašvaldībās norāda, ka **trūkst sadarbību un informācijas apmaiņu veicinošas amatpersonas pašvaldībā**, kas darbotos līdzīgi kā Rīgas Piespiedu darbu uzraudzības dienests.

Pusei aptaujāto darba devēju nebija priekšlikumu, lai uzlabotu piespiedu darbu izpildes kārtību. Tie, kas izteica priekšlikumus, visbiežāk min, ka notiesātie jākontrolē valsts institūcijai (valsts policijai vai probācijas dienestam); ka jānodrošina valsts finansējums atbildīgajiem darbiniekiem, kas veic notiesāto personu uzraudzību; kā arī jāļauj notiesātajām personām strādāt visu darba dienu.

Lielākā daļa darba devēju *Kurzemē, Latgalē, Vidzemē, Rīgā* piespiedu darbu uzskata par nopietnu un efektīvu soda veidu. Vienlaikus tiek uzsvērts, ka soda efektivitāte ir atkarīga no tā, vai notiesātā persona ir motivēta to veikt.

Par galveno iemeslu, kāpēc piekrīt dot darbu notiesātām personām, aptaujātie darba devēji nosauc likuma prasības un pašvaldības lēmumu. Virkne darba devēju par vienu no galvenajiem iemesliem nosauc piespieda darbos notiesātos kā papildus darbaspēku, kuru bez atlīdzības var nodarbināt mazkvalificētos darbos un ka ar notiesāto palīdzību tiek sakārtota apkārtējā vide.

Tikai retā pašvaldība vai darba devējs ir aprēķinājuši, cik līdzekļu ietaupīts nodarbinot piespiedu darbos notiesātos.

3. APTAUJAS APKOPOJUMS

3.1. TIESNEŠU APTAUJAS APKOPOJUMS

Četru gadu laikā no 1999.gada 1.aprīļa līdz 2003.gada 31.decembrim piespiedu darbs kā kriminālsods piemērots 4374 personām, bet piespiedu darba īpatsvars citu pamatsoda veidu vidū pieaudzis turpat septiņas reizes - no 1,4% - 10%. Jāatzīmē, kā pēdējo divu gadu laikā piespiedu darbs pēc nosacītas notiesāšanas un brīvības atņemšanas nostabilizējies kā trešais populārākais sods, pārspējot naudas sodu (sk. 2. pielikumu 54.lpp.). No apmēram 500 noziedzīgiem nodarījumiem, kas uzskaitīti Latvijas Krimināllikumā, piespiedu darbu var piemērot par 90 noziedzīgiem nodarījumiem. 2005.gada 1.janvārī spēkā stāsies Krimināllikuma grozījumi, kas paplašina piespiedu darbu piemērošanu par 114 noziedzīgiem nodarījumiem. Piespiedu darbus var piemērot tikai par kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziedzīgiem nodarījumiem, tātad Krimināllikuma pantu 1. un 2. daļai.

Piespiedu darbos notiesātās personas pēc skaita un īpatsvara notiesāto personu vidū 1999. –2003. gadā

Pamatsods	1999 (no 01.04)	2000	2001	2002	2003
Piespiedu darbs	183 (1,4%)	596 (4,7%)	1020 (8%)	1216 (9,6%)	1359 (10%)

Avots: TM Tiesu departamenta Tiesu statistikas nodaļa (1999. – 2002. gads) un Tiesu administrācijas Tiesu darba organizācijas departamenta Tiesu statistikas nodaļa (2003. gads)

Vai savā praksē piemērojat sodu – piespiedu darbs – par Krimināllikumā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem?

No 72 aptaujātajiem tiesnešiem piespiedu darbus piemēro 68 tiesneši, jo 4 no tiesnešiem skata tikai civillietas vai administratīvās lietas. No tiesnešiem, kas izskata krimināllietas, piespiedu darbus piemērojuši visi aptaujātie tiesneši *Kurzemē, Latgalē, Vidzemē, Zemgalē un Rīgā*, izņemot tiesnesi Jūrmalā.

Sodu piemēro par kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziegumiem, kur panta sankcijā šāds sods ir paredzēts, bet visbiežāk sastopamie Krimināllikuma panti ir – 262.pants (atkārtota transporta līdzekļu vadīšana alkoholisko dzērienu, narkotisko, psihotropo un citu apreibinošu vielu iespaidā reibumā); 109.pants 1.daļa (patvaļīga koku izciršana); 180.pants (zādzība nelielā apmērā); 175.panta 1.daļa (zādzība); 260.pants (ceļu satiksmes noteikumu pārkāpšana); 130.pants (tīšs viegls miesas bojājums); 312.pants (izvairīšanās no tiesas piespriedē soda izciešanas); 126.pants 1.daļa (tīšs vidēji smags

miesas bojājums), 231.panta.1.2.daļa (huligānisms), cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo (174.pants). *Rīgā* piespiedu darbu piemērošana tiek salīdzinoši plaši piemērota par 163.pantu (par prostitūciju ierobežojošo noteikumu pārkāpšanu), kamēr lauku rajonos piespiedu darbus plaši piemēro par 109.pantu (patvaļīga koku izciršana).

Vairākas tiesas, piemērojot Krimināllikuma 49.pantu, kas paredz noteikt zemāku sodu nekā paredz attiecīgais pants, piespiedu darbus nosaka arī par plašāku noziedzīgo nodarījumu loku, īpaši par Krimināllikuma 175. panta 1. un 2. daļai (zādzība), 185.pants (mantas tīša iznīcināšana vai bojāšana), 230.pants (cietsirdīga izturēšanās pret dzīvniekiem).

Augšminētā prakse daudzējādā ziņā saskan ar kopējiem datiem par tiem noziedzīgajiem nodarījumiem, par kuriem Latvijā visbiežāk tiek piespriesti piespiedu darbi. Jāatzīmē, ka pēdējos gados ir novērojama tendence pieaugt to notiesāto personu skaitam, kas piespiedu darbos notiesātas ne tikai par noziegumu pret īpašumu, bet arī par noziegumiem pret personu.

Piespiedu darbos notiesātās personas pēc noziedzīgā nodarījuma veida 1999. –2003. gadā

Noziedzīgais nodarījums	1999	2000	2001	2002	2003
Atkārtota transporta līdzekļa vadīšana dzērumā (262.p.)	74 (40,4%)	217 (36%)	380 (37,2%)	418 (34,3)	508 (37,4)
Zādzības (175.1,2.,3.,180.p.)	50 (27,3%)	198 (33%)	377 (37%)	400 (32,9)	367 (27%)
Patvaļīga koku izciršana (109.p.)	18 (9,8%)	68 (11%)	79 (7,7%)	98 (8%)	123 (9%)
Tīši vidējs/viegls miesas bojājums (126./130.p.)	16 (8,7%)	20 (3,4%)	41 (4%)	75 (6,2%)	77 (5,6%)
Cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo (174.p.)					28 (2%)
Piesavināšanās (179.p.)					27 (1,9%)
Citi	25	93	143	225	174
Kopā	183	596	1020	1216	1359

Avots: TM Tiesu departamenta Tiesu statistikas nodaļa (1999. – 2002. gads) un Tiesu administrācijas Tiesu darba organizācijas departamenta Tiesu statistikas nodaļa (2003. gads)

Piespiedu darbu īpatsvars attiecībā pret citiem sodiem

Latvijā nav pieejama oficiāla statistika pa individuālām tiesām par dažādu piemērojamo kriminālsodu īpatsvaru. Pētījuma gaitā tikai atsevišķās tiesās bija iespējams saņemt statistiku par piespiedu darba īpatsvaru salīdzinājumā ar citiem sodiem. Tomēr interviju laikā noskaidrojās, ka piespiedu darbu kā kriminālsoda piemērošanā vērojamas atšķirības gan tiesu, gan individuālu tiesnešu vidū.

Kurzemes reģiona tiesās vidējais piespiedu darbu kā kriminālsoda īpatsvars gadā salīdzinājumā ar citiem soda veidiem aptaujāto vidū bija aptuveni: - Talsi - 5%, Liepāja - 8%, Kuldīga - 15%, Saldus - 20%. *Zemgalē* piespiedu darba īpatsvars salīdzinājumā ar citiem soda veidiem vislielākais ir Aizkraukles rajona tiesā – 20% -25% no izskatītām krimināllietām. Arī Tukuma rajona tiesā piespiedu darbs tiek nosaukts 2.-3. vietā starp soda veidiem. *Vidzemē* vidējais piespiedu darbu īpatsvars salīdzinājumā ar citiem soda veidiem aptaujāto vidū sastādīja aptuveni 10% - Limbažos, Cēsīs, Valkā, Madonā, 18% - Valmierā, 25% - Alūksnē. *Rīgā*, lai arī ir valstī skaitliski lielākais piespiedu darbos notiesāto personu, piespiedu darbu īpatsvars ir mazs salīdzinājumā ar citiem sodiem.

Atsevišķos rajonos tiesneši skaidro nelielo piespiedu darba kā kriminālsoda īpatsvaru ar salīdzinoši nelielo Krimināllikuma pantu skaitu, par kuriem var piemērot piespiedu darbus, bet Krimināllikuma 49.pants, kas gan ļauj noteikt zemāku sodu, kā paredz attiecīgais pants, tomēr ievērojami ierobežo iespējas tiesai piemērot piespiedu darbu kā kriminālsodu.

Lai arī visi aptaujātie tiesneši, kas izskata krimināllietas, piemēro piespiedu darbus, tomēr soda piemērošanā vērojamas atšķirības individuālu tiesnešu vidū. Tā *Latgalē* trīs aptaujātie tiesneši piemēro piespiedu darbus no 15-25%, Cēsīs divi tiesneši attiecīgi – 25% un 35%, savukārt kāds tiesnesis Krāslavā līdz pat 50% izskatīto krimināllietu kā kriminālsodu piemēro piespiedu darbu.

Iemesli piespiedu darba nepiemērošanai

Aptaujātie tiesneši piespiedu darbu nepiemēro, ja:

- Nedarbojas izpildes mehānisms pašvaldībā vai nav iespējas nodrošināt ar darbu ar piespiedu darbiem notiesātās personas (īpaši tiek izceltas Ventspils, Jūrmalas pilsētas);
- Ja likumpārkāpējs ir strādājošs un var samaksāt naudassodu;
- Ja tiesājamais strādā, piemēram, maiņu darbu, vai ir darba attiecībās vispār
- Ja tiesājamā persona ir darba nespējīga, ja personas veselības stāvoklis nav atbilstošs;
- Ja notiesātajam grūti nokļūt uz darba vietu (lauku pašvaldības);
- Ja agrāk piespriests piespiedu darbs un tas nav izpildīts;
- Ja to neparedz likums un ja noziedzīgā nodarījuma smagums nepieļauj piemērot piespiedu darbus;
- Ja tiesājamam nav konkrētas dzīvesvietas;

- Ja personas attieksme ir klaji nievājoša pret piespiedu darbu, ja tiesājamā personība liek secināt, kā šādu sodu viņš nepildīs;
- Ja noziegums izdarīts nosacīta soda izciešanas laikā.

Vai piemērojot sodu – piespiedu darbs – jūs prasāt tiesājamā piekrišanu? Vai uzskatāt, ka ir nepieciešama tiesājamā piekrišana soda – piespiedu darbs – izpildei?

Šāda jautājuma izvirzīšanu noteica plaši izplatīta prakse daudzās citās Eiropas valstīs, kad tiesneši, piemērojot piespiedu darbus un arī citus sodus, kas nav saistīti ar brīvības atņemšanu, prasa tiesājamā piekrišanu. Šāda pieeja palielina iespējamību, ka piekrītot, notiesātais uzņemas atbildību, kas veicina soda izpildi.

Visos Latvijas reģionos, piemērojot piespiedu darbu, ievērojami lielākā daļa tiesnešu neprasa tiesājamā piekrišanu. Tomēr daudzkārt tiesneši uzklausa advokāta, prokurora un tiesājamā viedokli. Atsevišķos gadījumos tiek precizēts personas fiziskais (veselības) stāvoklis vai citi apstākļi, kas nosaka, vai šī persona varēs veikt piespiedu darbu, vai nē.

Lielākā daļa *Kurzemē, Latgalē, Vidzemē, Zemgalē un Rīgā* aptaujāto tiesnešu uzskata, ka tiesājamā piekrišana nav nepieciešama, skaidrojot, ka to neparedz likums. Tukuma un Aizkraukles tiesās atsevišķos gadījumos tiek prasīta tiesājamā piekrišana. Arī atsevišķi tiesneši (Latgale, Kurzeme, Vidzeme - 9) pieļauj šāda jautājuma uzdošanu, uzskatot, ka, ja tiesājamais pats izvēlas piespiedu darba izpildi, tas nodrošina soda izpildi un efektivitāti. *Vidzemē* divi tiesneši domā, ka tiesājamā piekrišana būtu nepieciešama, jo var palikt nenoskaidroti kādi svarīgi apstākļi par tiesājamā personību vai viņa dzīves apstākļiem, kas traucēs izpildīt sodu.

Virknē tiesnešu visos reģionos pieļauj, ka nākotnē varētu prasīt tiesājamā piekrišanu piespiedu darbu veikšanai sakarā ar vienošanās procedūru, ko paredz nesen pieņemtie grozījumi Kriminālprocesa kodeksā, kas arī ļauj tiesājamai personai izteikt savu viedokli par iespējamo kriminālsodu. Tiesneši atzīst, ka piekrišana varētu sekmēt sprieduma izpildi. Līdz 2004.gada aprīļa beigām neviens no aptaujātajiem tiesnešiem nepiemin, ka līdz šim būtu bijuši gadījumi, kad šāda procesa ietvaros būtu ticis piemērots piespiedu darbs.

Vai uzskatāt, ka būtu nepieciešams izvērtēšanas ziņojums par tiesājamās personas piemērotību piespiedu darbam? Ja jā, kas to varētu veikt?

Jautājuma izvirzīšanu noteica tas, ka virknē valstu, pirms piespiedu darbu piemērošanas probācijas dienests vai kāda cita notiesāto personu uzraudzības iestāde pēc tiesas pieprasījuma var izvērtēt attiecīgās tiesājamās personas piemērotību piespiedu darbiem.

Gan *Rīgā*, gan *Vidzemē*, gan *Zemgalē* lielākā daļa tiesnešu uzskata, ka šāds ziņojums nav nepieciešams, un daži tiesneši norāda, ka tas būtu vērtējams kā tiesas ietekmēšanas mēģinājums. No aptaujātajiem tiesnešiem *Kurzemē* 63% uzskata, ka tādi ziņojumi varētu būt vai ir tikai tad, ja tiesājamam ir veselības problēmas. *Latgalē* puse aptaujāto tiesnešu atzina, ka šādi ziņojumi varētu būt.

No tiem tiesnešiem, kas atbalsta izvērtēšanas ziņojumus, uzskata:

- Ka ziņojumus varētu sniegt gan probācijas, gan pirmstiesas uzraudzības dienests, gan izziņas izdarītājs (18 tiesneši);
- Ka tomēr šaubās par iesniedzēju kompetenci (8 tiesneši);
- Ka ziņojums nepieciešams, kad tiesājamam ir nopietnas veselības problēmas (6 tiesneši);
- Ka ziņojums nepieciešams, ja persona bijusi agrāk notiesāta uz piespiedu darbiem (3 tiesneši).

Vai atbalstāt piespiedu darba piemērošanu par plašāku noziedzīgu nodarījumu loku?

Visi aptaujātie tiesneši *Kurzemē, Latgalē, Vidzemē, Zemgalē* (izņemot Jūrmalas tiesu) un *Rīgā* atbalsta piespiedu darbu piemērošanu par plašāku noziedzīgo nodarījumu loku. Atsevišķi tiesneši komentē, ka ar 2004.gada 12.februāri ir pieņemti grozījumi Krimināllikumā, kas paplašina piespiedu darbu piemērošanu. Sākot ar 2005.gada 1.janvāri piespiedu darbus varēs piemērot vēl par 114 dažādiem noziedzīgiem nodarījumiem.⁵ Tātad piespiedu darbus varēs piemērot par vairāk kā 200 noziedzīgiem nodarījumiem.

Nepieciešamība plašāk piemērot piespiedu darbus tiek motivēta norādot, ka dažreiz izdarītais noziedzīgais nodarījums ir nenozīmīgs, bet Krimināllikuma pants, pēc kura tiek kvalificēts noziegums, piespiedu darbus neparedz. Vairāku rajonu tiesneši izteica neizpratni, kāpēc dažos Krimināllikuma pantos par mazāk smagiem noziegumiem nav paredzēts sods - piespiedu darbi. Aptaujātie tiesneši *Rīgā* norāda uz gadījumiem, kad būtu vēlams piemērot piespiedu darbus:

- par visiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas kvalificējami kā mazāk smagi vai izdarīti aiz neuzmanības;
- ja noziedzīga nodarījuma sekām nav smagu seku (arī gadījumos, kad noziedzīgs nodarījums vērtējams kā smags. Kā piemērs tiek minēts fakts, ka par neatļautu ieroču glabāšanu var piemērot tikai brīvības atņemšanu);
- arī gadījumos, kad tiesājamā persona ir gatava atlīdzināt nodarītos zaudējumus.

Tiek norādīts, ka varētu paaugstināt piespiedu darbu maksimālo stundu skaitu no 280 stundām līdz nenoteiktam stundu apjomam.

Vai Jūsu praksē ir gadījumi, kad ar piespiedu darbu notiesāts likumpārkāpējs par smagu vai sevišķi smagu noziegumu? Vai arī personas ar vairākām sodāmībām?

Rīgā visi aptaujātie tiesneši norāda, ka viņu praksē nav gadījumu, kad ar piespiedu darbu notiesātas personas par smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem, jo Krimināllikuma sankcijās par smagiem un sevišķi smagiem noziegumiem netiek paredzēts kriminālsods –

⁵ <http://www.likumi.lv/doc.php?id=85051>

piespiedu darbs, tāpēc to nav iespējams piemērot. *Latgales* tiesās par sevišķi smagiem noziedzīgiem nodarījumiem netiek piemēroti piespiedu darbi, taču ir gadījumi, kad piespiedu darbi ir piemēroti par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem (piemēram, zādzība ar iekļūšanu telpā – no automašīnas tiek nozagts lietussargs, brilles). *Vidzemē* 3 tiesneši savā praksē ir piemērojuši piespiedu darbus par smagu noziegumu. *Kurzemē* - viena aptaujātā Saldus tiesneša praksē ir divi gadījumi, kad iepriekš nesodītiem nepilngadīgajiem piespiedu darbs piemērots arī par smagiem noziegumiem. Aptaujas liecina, ka visos reģionos piespiedu darbu tiesneši piemērojuši arī gadījumos, ja persona bijusi ar vairākām sodāmībām.

Vai atbalstāt piespiedu darba kā kriminālsoda piemērošanu arī par smagiem un sevišķi smagiem noziedzīgiem nodarījumiem?

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu visos reģionos atbalsta piespiedu darbu piemērošanu par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem. Tiesneši norāda, ka nereti ir gadījumi, kad personas tiek tiesātas par smagiem noziegumiem, piemēram, tiek minēts laupīšanas fakts (KL 176.pants), kur nereti faktiskais kaitējums nav tik smags, kā tas tiek definēts attiecīgajā Krimināllikuma pantā. Tiesneši arī uzsver, ka bieži likumā noteiktā soda zemākā robeža ir neproporcionāli barga nodarījumam un vainīgā lomai nozieguma izdarīšanā. Daļa tiesnešu *Kurzemes* un *Vidzemes* reģionos (attiecīgi 8 un 9) pieļauj, ka atsevišķos gadījumos, palielinot stundu skaitu, piespiedu darbu varētu piemērot arī par sevišķi smagiem noziegumiem. Savukārt *Rīgā*, *Latgalē* un *Zemgalē* neviens no aptaujātajiem tiesnešiem nepiekrīt piespiedu darbu piemērošanai par sevišķi smagiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Kāds ir vidējais piespriedu stundu skaits?

Rīgā lielākā daļa aptaujāto tiesnešu norāda, ka piemērotais piespiedu darba stundu apjoms neatkarīgi no noziedzīga nodarījuma kvalifikācijas ir no 40 līdz 120 stundām. Ļoti retos gadījumos tiesa piemēro piespiedu darbu virs 200 stundām. Lielāks skaits stundu tiek piemērots par transporta līdzekļa vadīšanu reibuma stāvoklī un zādzībām.

Piespiedu darbu stundas tiek piemērotas:

- transporta līdzekļa vadīšanu reibuma stāvoklī – 40-120 stundas;
- zādzības – 80 –120 stundas;
- patvaļīgu koku izciršanu – 40 –150 stundas;
- tīši viegli miesas bojājumi – 40 – 80 stundas;
- tīši vidēji smagi miesas bojājumi – 80 – 200 stundas;
- citi noziedzīgi nodarījumi – 60 – 200 stundas.

Kurzemē aptaujātie tiesneši norāda, ka sodu piemēro vadoties pēc likuma, konkrēti Krimināllikuma 46.panta, kas nosaka soda noteikšanas vispārīgos principus, un uzskata, ka katrs gadījums ir individuāls. Vidējais piespriedu stundu skaits ir 120 stundas. *Latgalē* tiesnešu pieeja, nosakot piespiedu darbu stundu skaitu, ir ļoti atšķirīga. Kaut arī daži tiesneši norādīja konkrētu stundu skaitu, kuras piemēro norādītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, tomēr gandrīz visi tiesneši piebilda, ka nav vienādu lietu, tāpēc stundu

skaitis par vienāda rakstura noziedzīgu nodarījumu var atšķirties. To, cik stundas piespiedu darba piemērot, tiesnesis izvērtē atkarībā no noziedzīgā nodarījuma smaguma, apstākļiem, zaudējumiem un tiesājamā personības.

Vidzemē aptaujātie tiesneši sodu piemēro, vadoties pēc likuma, un uzskata, ka katrā konkrētā gadījumā tas ir ļoti individuāli. Vidējais ir 120 stundas.

- Transporta līdzekļu atkārtota vadīšana dzērumā no 60 līdz 160 stundām, vidēji 120;
- Zādzībām no 40 līdz 200 stundām, vidēji 120;
- Patvaļīga koku izciršanu no 40 līdz 200, vidēji 130;
- Tīšu vidēji miesas bojājumi no 40 līdz 200, vidēji 120
- Tīšu viegli miesas bojājumi no 40 līdz 150, vidēji 100
- Citiem noziedzīgiem nodarījumiem no 60 līdz 200, vidēji 120.

Zemgalē aptaujātie tiesneši vidēji piespriež no 60-200 stundām.

Vai, jūsuprāt, būtu nepieciešamas vadlīnijas, lai samērotu piespiedu darba stundas ar naudas sodu, cietumsodu?

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu *Rīgā*, *Vidzemē* un *Kurzemē* norāda, ka būtu nepieciešamas vadlīnijas, kā samērot piespiedu darbus ar naudas sodu un cietumsodu. Kāds *Rīgas* tiesnesis min Vācijas pieredzi par naudas soda aizstāšanu ar piespiedu darbu, ja tiesājamā persona nav maksāspējīga. Vienlaicīgi tiek uzsvērts, ka šādu vadlīniju galvenie izstrādātāji varētu būt tiesneši. Savukārt lielākā daļa tiesnešu *Zemgalē* un *Latgalē* uzskata, ka Krimināllikums (40.panta 3.daļa un 52.pants) pietiekami labi regulē šo jautājumu; katrs gadījums ir individuāls un vadlīnijas nav nepieciešamas. Atsevišķi tiesneši pieļauj nepieciešamību šādi samērošanai, ja rodas apstākļi, kad neizciestā soda daļu varētu aizvietot ar naudas sodu (piemēram, notiesātā persona saslimst un nevar veikt piespiedu darbu).

Vai jūsu tiesas piekritības teritorijā ir pašvaldības nozīmēta persona, kas uzrauga piespiedu darba izpildi? Ja nav, vai daudzās? Kurās?

Aptaujātie tiesneši *Rīgā* norādīja, ka viņiem ir zināms piespiedu darbu uzraudzības dienests Rīgā. Arī *Zemgalē* visi aptaujātie tiesneši, izņemot Jūrmalas tiesu, apgalvoja, ka viņiem ir informācija par pašvaldībās nozīmētām amatpersonām, kas atbildīgas par piespiedu darba izpildi. Vienīgi Jūrmalas tiesai nav informācijas, jo nav bijuši spriedumi par piespiedu darbiem. *Latgales*, *Vidzemes* un *Kurzemes reģionos* mazāk par pusi vai pusei no aptaujātajiem tiesnešiem ir informācija par pašvaldībās nozīmētām personām, kas atbildīgas par piespiedu darbiem. Ievērojama daļa aptaujāto tiesnešu uzskata, ka pilsētās šādas atbildīgās personas ir, bet izsaka šaubas par pagastiem Savukārt tie tiesneši, kas nezina par pašvaldībās nozīmētām amatpersonām, uzskata, ka tas viņiem nav arī jāzina, norādot, ka šis nav tiesu kompetences jautājums.

Vai jums ir informācija, kādos darbos tiek nodarbināti notiesātie?

Ja jums būtu informācija (saraksts) par to, kādos darbos ir iespējams nodarbināt notiesātos, vai tas veicinātu piespiedu darba piemērošanu?

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu *Rīgā* (100%), *Kurzemē* (68%) ir informēti par darbiem, kādus pašvaldībās veic notiesātie vai arī min zināmākos darbus - labiekārtošanas darbi (kapu un parku uzkopšana) un darbu sociālajā palīdzībā. Tikai trīs no 13 aptaujātajiem tiesnešiem *Latgalē* varēja sniegt daļēju informāciju, kādos darbos tiek nodarbināti notiesātie, norādot, ka laukos strādā pie malkas sagatavošanas, teritorijas un kapu sakopšanas, bet pilsētās - pašvaldības uzņēmumos pie teritorijas uzkopšanas, un ka tiek veikti maz apmaksāti darbi. Pusei *Vidzemes* tiesnešu nav informācijas par to, kādus darbus pašvaldībās veic notiesātie, savukārt puse ir plaši vai nedaudz informēti par šo jautājumu.

Tiesnešu domas dalās tajos, kuri uzskata, ka nodarbināt notiesātos ir pašvaldības pienākums, kamēr tiesas pienākums ir notiesāt personu un tajos, kuri uzskata, ka informācija par iespējamiem darbiem būtu nepieciešama un ka tas varētu veicināt plašāku piespiedu darbu piemērošanu. Mazliet vairāk par 50% aptaujāto tiesnešu norāda, ka tiesnesim būtu svarīgi zināt, kādos darbos ir iespējams nodarbināt notiesātos, jo tas ļautu izvērtēt tiesājamās personas profesionālo iemaņu atbilstību kādam noteiktam darbam un šāda informācija iespējams veicinātu šī soda plašāku piemērošanu. Daļa Tukuma rajona tiesnešu uzskata, ka šādas ziņas būtu nepieciešamas pat par katru pašvaldību. Tomēr gandrīz puse aptaujāto tiesnešu uzskata, ka informācija par iespējamiem darbiem neko nemainītu un ka nevar jaukties darba devēja kompetencē.

Kā notiek spriedumu izpilde?

Vairums aptaujāto tiesnešu *Rīgā* uzskata, ka spriedumu izpildes problēmu nav, vai arī daži atzīst, ka viņiem šādas informācijas nav. Tiek uzsvērts, ka lielākajā daļā gadījumu piespiedu darbi tiek pilnībā pabeigti, par ko atbildīgie dienesti informē tiesu.

Kurzemē aptaujātie tiesneši domā, ka spriedumi labi tiek pildīti 75% gadījumu, bet 25% gadījumi ir problemātiski vai arī netiek pildīti. Vienlaicīgi tiek atzīts, ka nereti informētību neveicina informācijas apmaiņas trūkums starp tiesu un pašvaldībām.

Latgalē visi aptaujātie tiesneši uzskata, ka spriedumi tiek izpildīti, bet spriedumu izpilde ir atšķirīga pilsētās un laukos. Ne vienmēr tiesas saņem no pašvaldības (pamatā no pagastiem) informāciju, vai sods ir izpildīts.

Vidzemē puse aptaujāto tiesnešu domā, ka spriedumi tiek pildīti labi, puse tiesnešu uzskata, ka problemātiski, bet dažos gadījumos netiek pildīti. Pārsvārā tiesneši ir informēti par spriedumu izpildes gaitu, bet šo uzskaiti labāk pārzina tiesu priekšsēdētāji, kancelejas vadītāji vai tiesas atbildīgais darbinieks. Daudzi tiesneši atzīmē, ka problēma nav sprieduma neizpildīšanā, bet informācijas apmaiņā ar pašvaldībām.

Zemgalē visi aptaujātie tiesneši atbildēja, ka spriedumi tiek pildīti un ka nav problēmu veikt citus pasākumus, ja persona izvairās no izpildes.

Visi tiesneši intervijās atzīmē, ka pašvaldībās izpratne ir augusi, bet atzīmē gadījumus, kad pašvaldības nav laikā atsūtījušas atbildes par darbu pabeigšanu.

Vai savlaicīgi saņemiet informāciju par soda izpildi? Vai informācija, ko saņemat no pašvaldības par soda izpildi, ir pietiekama?

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu *Rīgā* savlaicīgi saņem informāciju par soda izpildi Rīgā. Vienlaikus tiesneši norāda, ka tiesnesim personīgi nebūtu jākontrolē, vai notiesātā persona izpildījusi piespiedu darbus. *Kurzemes* reģiona tiesās lielākā daļa tiesnešu uzskata, ka ar informāciju par soda izpildi viss ir kārtībā, un ja vajag, paši to pieprasa. *Latgales* reģiona tiesās informācija par soda izpildi ne vienmēr tiek saņemta savlaicīgi, dažreiz pēc tiesas atgādinājuma. Daži tiesneši norāda, ka informācija nonāk tiesas kancelejā, bet pie tiesneša lieta nonāk, ja ir ierosināts mainīt soda veidu. Lielākā daļa tiesnešu *Vidzemē* (15) arī uzskata, ka informācija par soda izpildi no pašvaldībām ne vienmēr tiek saņemta savlaicīgi. *Zemgales* reģiona tiesās ne vienmēr laicīgi tiek saņemta informācija par darbu pabeigšanu.

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu *Rīgā*, *Kurzemē*, *Vidzemē*, *Zemgalē* uzskata, ka informācija, ko tiesa saņem no pašvaldības, ir pietiekama. Saņemtā informācija ne vienmēr ir precīza, piemēram, nav norādīts pēdējās darba dienas datums, kas ir par pamatu soda dzēšanai. Lielākā daļa tiesnešu uzskata, ka viņiem nav īpaši nepieciešama informācija par piespiedu darbu kvalitāti. 1/3 daļa aptaujāto tiesnešu *Vidzemē* uzskata, ka papildus informācija būtu vēlama. *Latgalē* aptaujāto tiesnešu viedoklis par nepieciešamību saņemt plašāku informāciju par izpildīto darbu kvalitāti dalās. Daži tiesneši uzskata, ka tas neko būtisku nemaina, bet, ka plašāka informācija var būt noderīga tikai tad, ja izdarīts jauns noziegums vai lieta tiek pārskatīta sakarā ar soda maiņu, tad nepieciešams gan raksturojums, gan darbu izpildes grafiks.

Vai savlaicīgi saņemiet informāciju par izvairīšanos no soda?

Rīgā aptaujātie tiesneši informāciju par izvairīšanos no soda lielākoties saņem savlaicīgi. *Kurzemē* vairāk aptaujāto tiesnešu informāciju par soda izpildi saņem savlaicīgi, daži regulāri, bet ar novēlošanos, bet citi ne vienmēr savlaicīgi. *Latgalē* aptaujātie tiesneši norāda, ka informācija par izvairīšanos no soda pārsvarā tiek saņemta savlaicīgi, bet ne vienmēr un pastāv atšķirības starp pilsētu un laukiem. Ir gadījumi, kad informāciju atsūta tikai pēc tiesas pieprasījuma. Tiesneši uzskata, ka kontroli pār soda izpildi būtu jāveic Probācijas dienestam, bet ne tiesai. Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu *Vidzemes reģionā* norāda, ka informāciju nesaņem savlaicīgi vai ne vienmēr to saņem savlaicīgi. *Zemgales* reģionā aptaujātie tiesneši norāda, ka ne vienmēr savlaicīgi saņem informāciju par izvairīšanos no soda.

Tendence visos rajonos ir līdzīga - no pilsētām informācija tiek saņemta regulārāk, bet no lauku pašvaldībām - ar atgādinājumu.

Cik pamatoti ir priekšlikumi par piespiedu darba aizstāšanu ar arestu?

Visi aptaujātie tiesneši *Rīgā* norāda, ka priekšlikumi par piespiedu darba aizstāšanu ar arestu ir pamatoti vai daļēji pamatoti. Tā domā arī lielākā daļa aptaujāto tiesnešu *Kurzemes, Latgales, Vidzemes un Zemgales* reģionu tiesās. Vairāki tiesneši *Kurzemē* un *Vidzemē* norāda, ka arests kā soda veids, nedarbojas. Atsevišķos gadījumos priekšlikumi nav pamatoti, jo pašvaldība nav rakstveidā brīdinājusi notiesāto personu par piespiedu darba neizpildes sekām vai nav konstatēta ļaunprātīga izvairīšanās.

Vai ir kādas atšķirības starp piespiedu darbu izpildi pilsētā un laukos?

Vairums aptaujāto tiesnešu visos reģionos norāda, ka neredz nekādas noteiktas atšķirības starp piespiedu darbu izpildi laukos un pilsētā vai arī nevar atbildēt uz šo jautājumu. Atsevišķi tiesneši min, ka pilsētās (jo sevišķi *Rīgā*) ir lielākas iespējas sniegt darba iespējas ar piespiedu darbiem notiesātajām personām. Kā atšķirības dažkārt tiek minētas plašākās darba iespējas pilsētās, nereti grūtības atrast piemērotu darbu laukos un gabaldarbu biežāku praktizēšanu laukos. Vairāki tiesneši norāda, ka laukos ir grūtāk nokļūt soda izpildes vietā.

Vai būtu nepieciešama informatīva lapa notiesātajam pēc tiesas sēdes par piespiedu darba kā soda būtību, tā izpildes kārtību un notiesātās personas pienākumiem?

Absolūtais tiesnešu vairākums (69 no 72) visos reģionos uzskata, ka pat, ja gan tiesas sēdēs, gan pēc tām, viņi mutiski informē notiesātos par piespiedu darba būtību, izpildes kārtību un notiesātā pienākumiem, šāda informatīva lapa būtu nepieciešama. Tajā būtu jāietver tāda informācija, kas nedublētos ar pašvaldības sniegto informāciju notiesātajai personai. Vairākās tiesās jau ir izstrādāta šāda informatīva lapa, tāpat virknē tiesu notiesātās personas parakstās, ka ir informētas par soda būtību un notiesātās personas pienākumiem. Tiesneši arī uzskata, ka informēšana par piespiedu darbu ir jāveic arī prokuroram kriminālprocesa gaitā.

Vai soda nosaukums – piespiedu darbs – ir adekvāts?

Absolūti lielākais aptaujāto tiesnešu vairākums uzskata, ka soda nosaukums - piespiedu darbs – ir adekvāts, un tas nav jāmaina. Esošajā soda nosaukumā tiek izteikta soda būtība no krimināltiesību viedokļa (tas nav labprātīgs darbs, jo tas veicams piespiedu kārtā), kaut arī soda nosaukums varbūt neskan humāni. Tomēr no aptaujātajiem tiesnešiem 11 vienlaikus iesaka vairākus citus soda nosaukumus – “darbs sabiedrības labā,” “piespiedu sabiedriskais darbs” vai “labošanas darbs”.

Vai uzskatāt, ka piespiedu darbs kā sods, ir efektīvs?

Lielākā daļa aptaujāto tiesnešu uzskata, ka piespiedu darbs ir efektīvs kriminālsods, norādot, ka:

- piespiedu darbs ir efektīvāks par naudas sodu un nosacītu brīvības atņemšanu;

- tas ir efektīvs soda veids, tikai viss ir atkarīgs no tiesājamās personas, no viņa attieksmes pret nodarījumu un sodu, kā arī veidu, kā soda izpilde tiek nodrošināta pašvaldībā un kādu darbu veic notiesātais;
- šis sods ir izdevīgs valstij, jo nav jātērē līdzekļi brīvības atņemšanas vietu uzturēšanai.

15 no aptaujātajiem tiesnešiem uzskata, ka ne vienmēr piespiedu darbs kā sods ir efektīvs, un tas individuāli ir atkarīgs no katras personas. Daļēji noraidošs uzskats ir tikai Jūrmalas tiesai, kura pieļauj, ka piespiedu darbs ne pārāk daudzos gadījumos ir efektīvs.

Vai jums ir priekšlikumi par piespiedu darbu kā soda veidu?

- Virkne tiesnešu iesaka, ka stundu robežu maiņa nav nepieciešama, tomēr varētu atstāt iespēju tiesai paaugstināt stundu robežas.
- Nevajadzētu ierobežot minimālo stundu skaitu.
- Paplašināt noziedzīgo nodarījumu loku, par kuriem var piemērot piespiedu darbus.
- Paredzēt piespiedu darbus arī par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem.
- Piespiedu darbu noteikt kā vienu no pienākumiem pie nosacītas notiesāšanas, lai nosacīta brīvības atņemšana iegūtu nopietnāka soda statusu.
- Pie nosacītas atbrīvošanas no kriminālatbildības uzlikt par pienākumu veikt piespiedu darbus.
- Piespiedu darbu varētu piemērot arī pie pirmstiesas atbrīvošanas no apcietinājuma.
- Nepieciešams piemērot piespiedu darbu kā administratīvo sodu.
- Ir nepieciešamas kopējas vadlīnijas šī soda piemērošanā, ievērojot samērīguma principu.
- No tiesām jānoņem sodu izpildes kontroles funkcija, un tā jāveic Probācijas dienestam, kuram būtu jākontrolē un jāuzrauga visu kriminālsodu izpilde.
- Jāveicina sabiedrības izpratne par to, ka piespiedu darbs ir reāls un efektīvs kriminālsods.

Vai tiesnešiem būtu nepieciešama papildus informācija un apmācība par piespiedu darbu kā soda veidu?

Rīgā visi aptaujātie tiesneši norāda, ka apmācība tiesnešiem noder vienmēr, jo sevišķi tā nepieciešama jaunajiem tiesnešiem. Lielākā daļa tiesnešu *Kurzemes, Latgales, Vidzemes un Zemgales reģionos* uzskata, ka viņiem nav nepieciešama papildus apmācība par piespiedu darbu kā soda veida. Atsevišķi tiesneši *Latgalē* (3), *Vidzemē* (5) uzskata, ka apmācība ir nepieciešama, savukārt tiesneši *Rīgā* un daži tiesneši *Zemgales reģionā* (Tukums) vēlētos saņemt informāciju par soda piemērošanas efektivitāti un tās problēmām.

3.2. PAŠVALDĪBU AMATPERSONU, KAS ATBILDĪGAS PAR PIESPIEDU DARBIEM, APTAUJAS APKOPOJUMS

Pētījuma gaitā tika aptaujātas 87 amatpersonas, kas pašvaldībās atbildīgas par piespiedu darbu nodrošināšanu notiesātajām personām. *Kurzemē* aptaujāti 26, *Vidzemē* – 23, *Latgalē* – 29, *Rīgā* - 1, *Zemgalē* – 10 pašvaldību darbinieki. Tukumā un Valmierā tika intervēti arī probācijas dienesta darbinieki.

Cik personas jūsu pašvaldībā izcietušas sodu – piespiedu darbs – kopš 1999.gada?

Vienotas uzskaites trūkuma dēļ precīzs piespiedu darbos notiesāto un izcietušo personu skaits aptaujātajās pašvaldībās nav zināms. Pēc aptuvenām aplēsēm aptaujātajās pašvaldībās izcietušas sodu apmēram 1500 personas.

Rīgā no 1999. līdz 2003.gadam piespiedu darbu izcietušas apmēram 450 personas. Kopš 1999. gada Kurzemes reģiona aptaujātajās pašvaldībās piespiedu darbu izcietušas 510 personas, no tām 90% ir pilsētās dzīvojošie. *Latgales reģiona* aptaujātajās pašvaldībās piespiedu darbu izcietušo personu skaits ievērojami atšķiras pilsētu (novadu) un lauku pašvaldībās. Tā kā daudzās pašvaldībās ir nomainījušies atbildīgie darbinieki un dokumentācija nodota arhīvā, pašvaldību darbinieki nevarēja precīzi nosaukt sodu izcietušo personu skaitu un nostrādātās stundas. Pilsētu (novadu) pašvaldību atbildīgie darbinieki norāda, ka sodu izcietušas 389 personas, bet pagastu pašvaldību atbildīgie darbinieki norāda, ka norīkotas 96 personas, bet sodu izcietušas 85 personas. *Vidzemē* kopš 1999. gada aptaujātajās pašvaldībās piespiedu darbu izcietusi 301 persona. 60% notiesāto dzīvo pilsētās, 40% lauku pašvaldībās. *Zemgalē* aptaujātajās pašvaldībās gada laikā sodu piespiedu darbs izcieš 4-15 personas, izņemot Aizkraukles rajona Kokneses pagastu, kur 2003. gadā sodu izcietušas 36 personas.

Kādi pašvaldību uzņēmumi, sabiedriskās organizācijas vai citas organizācijas nodrošina darbu piespiedu darbos notiesātām personām?

Rīgā piespiedu darbos notiesātos nodarbina pašvaldības uzņēmumi (“Rīgas dārzi un parki”; Kapu pārvalde) un sabiedriskās organizācijas (Maltas palīdzības ordenis, Sabiedriskā organizācija “Pastorāts”). *Rīgas* pilsētā ir pietiekams skaits darba devēju, bet piespiedu darbos notiesāto personu skaits ir tik mazs, ka tās nespēj apmierināt darba devēju pieprasījumu. Līdz ar to *Rīgā* nav nepieciešamība meklēt papildus darba devējus.

Latgales reģionā aptaujātie pašvaldību darbinieki informē, ka piespiedu darba izpildi pilsētu (novadu) pašvaldībās pamatā nodrošina pašvaldību uzņēmumi, SIA vai pašvaldību aģentūras, skolas, slimnīcas, pašvaldību (valsts) policijas pārvaldes un pašvaldību sociālie dienesti. Visvairāk darba devēju, ar kuriem noslēgti līgumi par piespiedu darbos notiesāto nodarbināšanu ir Balvu pilsētas domei – 6 darba devēji, Rēzeknes pilsētas domei – 5

darba devēji, bet Krāslavas novada domei ir vienošanās ar 3 darba devējiem. Līvānu novada domei – pilsētas iedzīvotāji piespiedu darbu veic pašvaldības SIA, bet lauku iedzīvotāji - pagasta pārvaldēs. Pagastu pašvaldības pārsvarā norīkotās personas ar darbu nodrošina pašas vai to komunālie dienesti, dzīvokļu pārvaldes, skolas. *Vidzemes un Kurzemes reģionā* aptaujātie pašvaldību darbinieki visās pašvaldībās notiesātos nodarbina pašvaldību vajadzībām, galvenokārt skolās, bērnudārzos, labiekārtošanas uzņēmumos, kapos, nekustamo īpašumu apsaimniekošanas uzņēmumos, tautas namos. *Kurzēmē* dažās pašvaldībās piespiedu darbos notiesātos nodarbina arī sabiedriskajās organizācijās. No visiem aptaujātajiem darba devējiem reģionos tikai viena pašvaldība sadarbojas ar uzņēmējiem, kuri nodarbina notiesātos palīgdarbos kokapstrādes cehos (Inčukalns). *Zemgales reģionā* piespiedu darbos notiesātie tiek nodarbināti pašvaldībās un pašvaldību aģentūrās.

Izplatītākie darba devēji

- Pašvaldību uzņēmumi (īpaši pagastos)
- Kapu pārvaldes
- Skolas
- Bērnudārzi
- Labiekārtošanas uzņēmumi
- Namu apsaimniekotāji
- Komunālie dienesti
- Dzīvokļu pārvaldes
- Slimnīcas
- Sabiedriskās organizācijas

Cik stundu ir nostrādājuši piespiedu darbos notiesātie?

Aptaujātajās *Rīgas, Kurzemes, Vidzemes un Latgales reģiona* pašvaldībās, kur vesta uzskaitē, sabiedrības labā notiesātie ir nostrādājuši apmēram 170 000 stundu jeb aptuveni 19 000 darba dienu.

Kurzeme aptaujātajās pašvaldībās notiesātie veikuši 55 000 stundu sabiedriski derīga darba. *Rīgā* piespiedu darbos notiesātie nostrādājuši 46 644 stundas. Mazajās pašvaldībās faktiski tāda uzskaitē nav veikta. *Vidzemes* reģionā notiesātie nostrādājusi 16 901 stundas. *Latgales* reģionā aptaujātie pašvaldību darbinieki ne visās pašvaldībās varēja nosaukt nostrādāto stundu skaitu, jo netiek vesta uzskaitē (Daugavpils pilsēta) vai nomainīties darbinieks, kuram nav šīs informācijas (Preiļu novads, Ludzas pilsēta). Kopējais nostrādāto stundu skaits: pilsētās (novados) vairāk kā 39 426 stundas, bet pagastu pašvaldībās vairāk kā 12 336 stundas. Datorizēta uzskaitē tiek veikta Rēzeknes pilsētā, kur nostrādātas 10 460 stundas, Balvu pilsētā - nostrādātas apmēram 6400 stundas, Līvānu novadā – 6900 stundas. *Zemgales* reģiona aptaujātajās pašvaldībās precīza uzskaitē netiek veikta.

Ar kādām problēmām jums visbiežāk nācies saskarties piespiedu darbu izpildes laikā? Vai ir kādas problemātiskas likumpārkāpēju grupas?

Rīgā Piespiedu darba dienesta vadītājs norādījis, ka piespiedu darbu izpildes jomā lielu problēmu nav. Kā galvenās problēmas tiek minētas:

- vienotas tiesu prakses trūkums par piespiedu darbu aizstāšanas mehānismu;
- narkomāni un prostitūtas - likumpārkāpēju grupas, ar kurām visgrūtāk veidot kontaktu;
- problēmas ar personu atrašanu pēc dzīvesvietas, ja tās izvairās vai laikus neierodas pašvaldības Piespieda darba uzraudzības dienestā.

Latgale reģionā aptaujātie pašvaldību darbinieki norāda, ka vislielākās problēmas gandrīz visās pašvaldībās sagādā personas:

- kuras kavē darbu, izvairās no darba pildīšanas, pavirši veic darbu, izpildes laikā pazūd – 17 pašvaldībās;
- lieto alkoholu – 6 pašvaldībās;
- transporta izdevumi – 3 pašvaldībās.

Retāk minētas šādas problēmas: notiesātā persona nav atrodams norādītajā dzīves vietā; persona ir students/e, kas mācās citā vietā; grūtības nodarbināt sievieti – grūtnieci; personas, kurām ir tieksmes zagt; paši nepiesakās pašvaldībā.

6 pašvaldības norāda, ka tām nav nekādu problēmu.

Kurzemes, Zemgales un Vidzemes reģiona pašvaldību atbildīgie darbinieki nemin konkrētas likumpārkāpēju grupas, kuras uzskatītu par īpaši problemātiskām.

Cik personām jūsu pašvaldībā piespiedu darbs ir aizstāts ar arestu?

Daudzviet Latvijā aptaujātie pašvaldību darbinieki norāda, ka viņu rīcībā nav tādas statistikas, cik personām piespiedu darbs ir aizstāts ar arestu.

Rīgā Piespiedu darbu uzraudzības dienesta rīcībā tādas statistikas nav, taču ir nosūtīti 20 pieteikumi uz tiesu par piespiedu darbu aizstāšanu. *Latgales reģionā* piespiedu darbs nav aizstāts ar arestu nevienai personai no aptaujātajām 20 pašvaldībām. Vienā pagasta pašvaldībā izteica viedokli, ka tiesai pašai ir jākontrolē izpilde un pašai jāaizstāj piespiedu darbs ar arestu, ja notiesātais izvairās no soda izpildes, jo “pašvaldībai nav jādiktē tiesai, kas tai darāms”. 9 pašvaldībās piespiedu darbs ir aizstāts ar arestu vai ir ierosināts to aizstāt. Atsevišķu pašvaldību darbinieki ierosinājuši aizstāt piespiedu darbu ar arestu, taču tiesa ir noraidījusi prasību mainīt sodu (2). *Vidzemes reģionā* aptaujātajās pašvaldībās piespiedu darbs ar arestu aizstāts 5 personām, par 16 personām iesniegti priekšlikumi tiesām par soda maiņu uz arestu. *Kurzemes reģiona* aptaujātajās pašvaldībās piespiedu darbs ar arestu aizstāts 27 personām. Aptaujātajās *Zemgales reģiona* pašvaldībās ar arestu piespiedu darbs nav aizstāts nevienam.

Neskatoties uz izmaiņām Krimināllikumā 2002.gada jūnijā, kas noteica, ka arests izciešams daļēji slēgtos cietumos, atsevišķās pašvaldībās atbildīgās personas nav

informētas vai ne vienmēr precīzi pārzina jautājumus, kas saistīti ar piespiedu darba aizstāšanu ar arestu. Tāpat nav pietiekamas informācijas apmaiņas starp tiesu un pašvaldību, par ko liecina tas, ka tiesām tiek nosūtīti pieprasījumi aizstāt piespiedu darbu ar arestu, bet pašvaldība netiek informēta par tiesas lēmumu.

Notiesātās personas pēc vecuma, dzimuma, nodarbinātības

Ievērojami lielākā daļa piespiedu darbos notiesāto personu ir pieaugušie vīrieši. Salīdzinoši maz piespiedu darbos tiek notiesāti nepilngadīgie. Aptaujātajās pašvaldībās *Kurzemē, Latgalē un Rīgā* lielākā daļa piespiedu darbos notiesāto personu ir bezdarbnieki – virs 60%. Vismazāk bezdarbnieku (33%) piespiedu darbos notiesāto vidū ir aptaujātajās pašvaldībās *Vidzemes* reģionā. Visvairāk nepilngadīgo un sieviešu tiek nodarbināti *Rīgā* – 14%. *Zemgales* reģionā aptaujātajās pašvaldībās 60-70% strādājošo ir bezdarbnieki, bet piespiedu darbos notiesāto personu vidū sieviešu īpatsvars ir mazs un tikai vienā aptaujātajā pašvaldībā piespiedu darbos strādājuši nepilngadīgie.

Kurzemes reģionā aptaujātie pašvaldību darbinieki norāda, ka vairāk kā puse notiesāto ir bezdarbnieki (61%), savukārt nepilngadīgie – 5,4%, bet sievietes 4,8%. Visvairāk nepilngadīgo tiek nodarbināti *Rīgā* - 14%. *Rīgā* piespiedu darbos tiek nodarbināti vairāk sieviešu – 14%. *Latgales reģionā* no aptaujātajām pagastu pašvaldībām piespiedu darbos notiesāto vidū vairāk kā citviet Latvijā ir bezdarbnieki - 100% bezdarbnieki strādāja 15 pašvaldībās (strādājošo skaits no vienas līdz sešām personām), 90–95 % bezdarbnieku piespiedu darbos notiesāto vidū ir Līvānu novadā, Balvu pilsētā, Ozolaines un Bērzpils pagastos; 70 % - Rēzeknes un Daugavpils pilsētās, 60 % bezdarbnieku - Krāslavas novadā un Rugāju pagastā, tikai četrās pašvaldībās strādāja 50% bezdarbnieki (Preiļu novads, Ludzas pilsēta, Kārsavas pilsēta un Feimaņu pagasts). *Vidzemes reģionā* no piespiedu darbos notiesātajiem Latvijā ir vismazāk bezdarbnieku - 33%, savukārt 4,5 % no notiesātajiem ir nepilngadīgie un 2,4% - sievietes.

Kā jūs vērtējat sadarbību ar tiesu?

Rīgā sadarbība ar tiesām tiek vērtēta apmierinoši, *Vidzemē* un *Kurzemē* – pietiekoši laba. *Zemgales un Latgales reģionos* aptaujātajām pašvaldībām ar tiesu sadarbība ir laba.

Vai ar piespiedu darbu notiesātās personas pašvaldībā ierodas savlaicīgi?

Rīgā piespiedu darbos notiesātās personas pašvaldībā neierodas savlaicīgi un nereti arī piespiesto kriminālsodu neuztver nopietni. *Zemgales* reģiona aptaujātās pašvaldības norāda, ka pamatā ar piespiedu darbu notiesātās personas pašvaldībās ierodas savlaicīgi. *Vidzemē* notiesāto ierašanās pašvaldībā soda izciešanai tikai 50% gadījumu notiek savlaicīgi.

Vai notiesātajam pēc tiesas sēdes būtu nepieciešama informatīva lapa par piespiedu darbu kā soda būtību, tā izpildes kārtību un notiesātās personas pienākumiem?

Absolūtais vairākums aptaujāto pašvaldību darbinieku uzsver nepieciešamību pēc informatīvas lapas par piespiedu darbu kā kriminālsodu.

95%-100% aptaujāto pašvaldību darbinieku *Kurzemes, Vidzemes un Latgales reģionā* uzskata, ka tāda informatīva lapa ir ļoti nepieciešama. Atsevišķas pašvaldības informē, ka dažās tiesās un pašvaldībās to jau praktizē (Alūksne, Balvi). *Rīgā* atbildīgā amatpersona uzskata, ka šādi lapai nebūtu īpašas jēgas. Dažās mazajās pašvaldībās intervijās norādīts, ka nebūtu nepieciešamības pēc speciālas informatīvas lapas, ja būtu veikta vispārēja sabiedrības informēšana par piespiedu darbiem (piemēram, bukletu formā).

Pašvaldību atbildīgās amatpersonas vienlaikus norāda, ka gan prokuroram, gan tiesai ir jāizskaidro tiesājamai personai, kas ir piespiedu darbs.

Vai, jūsuprāt, tiesnesim būtu jāprasa tiesājamās personas piekrišana piespiedu darbu veikšanai?

Rīgā tiek uzsvērtā nepieciešamība prasīt tiesājamā piekrišanu piespiedu darbu veikšanai, jo statistika rāda, ka 23% piespiedu darbos notiesāto jau tiesas sēdē norādījuši, ka piespiedu darbus neveiks, jo sākotnēji izteikuši vēlmi par citu sodu. 14 aptaujātās pašvaldības *Latgalē* atbalstīja viedokli, ka tiesnesim jāprasa tiesājamās personas piekrišana, minot dažādus iemeslus: nestrādās, ja nebūs vēlšanās; būtu labāka attieksme; lai noskaidrotu, vai nav iemesli, ka darbu nevarētu veikt veselības stāvokļa dēļ – cukurslimība, epilepsija vai fizisks darbs var kaitēt; ja strādā vai studē, tad var zaudēt darbu; gadījumā, ja kategoriski atsakās veikt piespiedu darbus (Ludzas pilsēta). Noliedzoši atbildēja 10 pašvaldības. *Vidzemē* 53% pašvaldību atbildīgo darbinieku uzskata, ka tiesnesim nav jāprasa tiesājamā piekrišana piespiedu darbu veikšanai, bet 47% darbinieku domā, ka būtu jāprasa. *Kurzemē* 60% pašvaldību atbildīgo darbinieku uzskata, ka tiesnesim nav jāprasa tiesājamā piekrišana piespiedu darbu veikšanai, bet 40% darbinieku domā, ka būtu jāprasa.

Vai jūsu pašvaldībā ir piespiedu darba uzraudzības dienests vai par piespiedu darbu atbildīga persona? Vai piespiedu darba uzraudzība jums ir kā pamatdarbs/papilddarbs?

No aptaujātajām pašvaldībām piespiedu darbu uzraudzības dienests ir izveidots tikai *Rīgas* pilsētas pašvaldības policijas paspārnē un to finansē *Rīgas* dome. Pārējās pašvaldībās ir par piespiedu darbu atbildīga amatpersona vai soda izpildi uzrauga pašvaldību vadītāji paši. *Rīgā* Piespiedu darbu uzraudzības dienesta vadītājam tas ir pamatdarbs.

Kurzemes reģionā visām aptaujātajām par piespiedu darbiem atbildīgajām amatpersonām tas ir papilddarbs un atsevišķi līdzekļi konkrēti šim mērķim nav paredzēti nevienā aptaujātajā pašvaldībā. No aptaujātajām pašvaldībām *Vidzemes reģionā* Madonā ir izveidots piespiedu darba uzraudzības dienests, bet Valmierā – probācijas dienests, tomēr

Madonas dienests ir dienests tikai pēc nosaukuma, bet par dienesta vadītāju nozīmēts komunālās daļas vadītājs. Vidzemes reģionā visām aptaujātajām pašvaldību amatpersonām amats ir papilddarbs, par kuru tās nesaņem samaksu. Vienīgais izņēmums ir Valkas pilsēta, kuras sociālā dienesta budžetā ir iekļauts nedaudz līdzekļu, kā arī Valmieras probācijas dienests. *Latgales reģionā* visās aptaujātajās pašvaldībās piespiedu darbu nodrošināšanu veic pašvaldības darbinieks, bet tikai vienas pašvaldības atbildīgais par piespiedu darbiem norādīja, ka piespiedu darbu nodrošināšana pašvaldībā ir daļa no pamatdarba (Rēzeknes pilsēta - 1/2 slodze). Arī Daugavpils pašvaldībā piespiedu darba nodrošināšanai ir paredzēti finansu līdzekļi - Daugavpils pilsētas dome piemaksā darbiniekam gadā apmēram 600 latu, bet 2004. gadā tiek plānota lielāka samaksa. *Zemgales reģionā* piespiedu darbu uzraudzības dienests ir izveidots tikai Jelgavas pilsētā, kur šis darbs uzticēts Jelgavas pašvaldības aģentūrai "Pilsētsaimniecība." Uzņēmumā ir štata vieta – sabiedrisko darbu uzraudzības inspektors un jurists. Jelgavas pilsēta visu atbildību par piespiedu darbiem ir deleģējusi šim uzņēmumam. Par darbu piemaksāts tiek tikai piespiedu darbu uzraugam Aizkraukles rajona Kokneses pagastā.

Pašvaldības atbalsts

Vidzemes reģionā visās aptaujātajās pašvaldībās atbildēts, ka pašvaldības vadītāja atbalsts ir, un tikai viena atbildīgā amatpersona atbildējusi, ka piespiedu darba uzraudzība nav pašvaldības vadītāja kompetences jautājums. *Latgales reģionā* visās aptaujātajās pašvaldībās ir pašvaldības vadītāja atbalsts vai arī piespiedu darbu nodrošināšanu pašvaldībās veic pašvaldības vadītājs (pagastos) vai izpilddirektors (pilsētās, novados). *Kurzeme reģionā* tikai vienā gadījumā uzsvērts, ka nav pašvaldības vadītāja atbalsts, bet divos gadījumos tas ir minimāls. *Zemgales reģiona* aptaujātajās pašvaldībās norādīts, ka pašvaldības vadītāja atbalsts un izpratne ir vairumā pašvaldību.

Kā jūs ieinteresējat darba devējus dot darbu ar šo soda veidu notiesātajiem?

Gan *Vidzemes*, gan *Kurzeme reģiona* aptaujātās pašvaldības amatpersonas uzsver, ka pārsvarā visi darba devējus motivē ar to, ka ir izdevīgi nodarbināt notiesātos, jo var ietaupīt budžeta līdzekļus un ka tas ir nepieciešams sabiedrībai. Šo reģionu pašvaldību amatpersonas cenšas darba devējus pārliecināt pozitīviem piemēriem. *Latgales reģiona* aptaujātās pašvaldību amatpersonas 18 pagastos un vienā pilsētā (Kārsavas pilsēta) atbildēja, ka neieinteresē, jo notiesātās personas darbu veic pašvaldībā. Daugavpils pilsētā un Ilūkstes novadā atbild, ka to nav nepieciešams darīt, jo darba devēji ir ieinteresēti ņemt piespiedu darbos notiesātos un vēl četras pašvaldības uzskata, tas ir izdevīgi, jo darbs tiek veikts bez atlīdzības un mazkvalificēts (Balvu pilsēta, Līvānu novads, Krāslavas novads, Rēzeknes pilsēta). *Rīgā* tāds darbs netiek veikts, jo nav iespējams nodrošināt jau esošo darba devēju pieprasījumu. *Zemgales reģionā* aptaujātās pašvaldību atbildīgās amatpersonas darba devējus ieinteresē ar to, ka darbaspēks ir par brīvu.

Saskaņā ar Valsts Probācijas dienesta likumu, probācijas dienests veiks koordinējošu lomu piespiedu darbu uzraudzībā. Kāda, jūsuprāt, tā varētu būt?

Ievērojamai daļai atbildīgo pašvaldību darbinieku gandrīz visos reģionos nav nekādas informācijas gan par Valsts Probācijas dienestu, gan par tā iespējamo lomu piespiedu darbu jomā (*Vidzemes* reģionā - 12 no aptaujātajiem 23, *Kurzemē* 16 no 26 aptaujātajām atbildīgajām pašvaldību amatpersonām, *Latgales* reģionā – 4 no 29) vai tā nav skaidra (*Vidzeme* – 3). Tikai viena amatpersona Rīgā norāda, ka tiek izstrādāti Ministru kabineta noteikumi “Kārtība, kādā Valsts Probācijas dienests koordinē piespiedu darbu izpildi.”

Valsts Probācijas dienesta iespējamā koordinējošā loma:

- VPD būtu jāsniedz visa veida metodiska palīdzība, semināri, informācijas dienas (21), t.sk., metodisko materiālus, kā pareizāk nodarbināt notiesātos – 1, palīdzība par darba aizsardzības jautājumiem – 3, vienotas dokumentācijas paraugu izstrādāšana, to nodošana arhīvā – 4, informācija par normatīvajiem aktiem – 1, sniegt palīdzību problēmsituācijās – 3, tiks izstrādāta likumdošana, būs pieejama informācijas un pieredzes apmaiņa starp pašvaldībām – 3;
- VPD jāpārņem piespiedu darba uzraudzības funkcijas, pašvaldībām būtu tikai jānodrošina ar darbu (13);
- VPD papildus kontrolēt piespiedu darbu veicēju, veikt profilaktisko darbu un pārrunas ar notiesāto, lai būtu lielāks efekts tiem, kas izvairās no izpildes (5);
- Nav skaidra VPD loma piespiedu darbu jomā, jo pašvaldības ar to pašas veiksmīgi tiek galā; norādīts uz VPD kā ambiciozu dienestu, kas necenšas īpaši veidot sadarbību ar pašvaldībām; pašvaldībai jau tā darba diezgan, un negrib vēl arī VPD rakstīt atskaites, jo ir vienkārši jāstrādā; būs vēl viena lieka valsts instance (4);
- VPD jānovirza pašvaldībām finansu resursi (2);
- Pašvaldības cer, ka VPD būs pozitīva loma darbā ar likumpārkāpējiem (2);
- VPD jāpārņem piespiedu darba izpildes funkcijas, jo pašvaldībām netika izdalīti finansu resursi šim mērķim pieņemot likumu (1);
- VPD jāsniedz informācija par notiesāto (1).

Gandrīz visas *Zemgales reģiona* aptaujātās pašvaldību amatpersonas norāda, ka ir maz informācijas par probācijas dienestu un ka līdz ar to, vērtējums par probācijas dienesta iespējamo koordinējošo lomu radīsies darba gaitā. Viena pašvaldības amatpersona minējusi, ka probācijas dienesta loma vairāk varētu būt resocializācijas pasākumos, lai efektīvāk atgrieztu cilvēku sabiedrībā, nevis piespiedu darbu uzraudzībā.

Vai un kā jūs informējat vietējo sabiedrību par piespiedu darbu kā sodu?

Kurzemē tikai 9 no aptaujātajām pašvaldībām kaut vienu reizi ir informējušas sabiedrību par piespiedu darbu kā sodu un tā izpildi pašvaldībā caur vietējo presi, radio, iedzīvotāju sapulcēm, informatīvajiem izdevumiem vai citādi. *Vidzemē* tikai 3 aptaujātās pašvaldības ir informējušas sabiedrību par piespiedu darbu kā sodu un tā izpildi pašvaldības rajona avīzē un televīzijā; četras pašvaldības izskaidro interesentiem par sodu un tā būtību mutiski. *Latgalē* no aptaujātajām 29 pašvaldībām 23 pašvaldības neinformē vietējo sabiedrību par piespiedu darbu kā sodu. Sešas pašvaldības (Jēkabpils pilsēta, Balvu pilsēta, Vīpes pagasts, Ilūkstes pilsēta, Līvānu novads) informāciju par piespiedu darbu

kā sodu ir sniegušas gan laikrakstos (rajona vai vietējā avīzē), gan izvietojot informāciju pašvaldības telpās vai sarunu veidā ar cilvēkiem. Ludzas pilsētas pašvaldībā informācija sabiedrībai netiek dota, jo šobrīd sabiedrības attieksme ir negatīva. Rīgā sabiedrības informēšanas darbs patlaban netiek veikts. *Zemgales reģiona* aptaujātās pašvaldību amatpersonas norāda, ka informēšana par piespiedu darbu preses izdevumos vairs nav tik aktuāla un lielākā daļā gadījumu tāda nenotiek. Atsevišķas pašvaldību amatpersonas Bauskas rajonā informē, ka, ja vietējie laikraksti vai nacionālā prese interesējas, tad tās sniedz intervijas.

Vai soda nosaukums – piespiedu darbs – ir adekvāts?

Kurzemes reģiona un Rīgas pilsētas pašvaldību atbildīgās amatpersonas visas 100% uzskata, ka nosaukums „piespiedu darbs” ir pilnīgi adekvāts un atspoguļo soda būtību. *Vidzemes reģionā* 14 aptaujāto uzskata, ka nosaukums „piespiedu darbs” ir pilnīgi adekvāts un atspoguļo soda būtību, bet 5 atbildīgie darbinieki domā, ka tas varētu būt „darbs sabiedrības labā”, „sabiedriskais darbs” vai „piespiedu sabiedriskais darbs.” *Latgales reģiona* pašvaldībās uz jautājumu, vai soda nosaukums piespiedu darbs ir adekvāts pozitīvi atbildējušas visas aptaujātās pašvaldības, tomēr 6 pašvaldības uzskata, ka adekvāts, bet varētu arī nosaukt *darbs sabiedrības labā*, jo uzskata, ka tas skan humānāk. Puse aptaujāto atbildīgo pašvaldību amatpersonu *Zemgales reģionā* uzskata esošo nosaukumu “piespiedu darbs” par adekvātu, kamēr puse dod priekšroku “*piespiedu darbs sabiedrības labā*.”

Vai jūsuprāt piespiedu darbs ir nopietns/efektīvs soda veids?

Rīgā un lielākā daļa aptaujāto pašvaldību amatpersonu *Kurzemē* (15 no 26) un *Vidzemes reģionā* (12 no 21) uzskata, ka piespiedu darbs ir ļoti nopietns un efektīvs sods. *Latgales reģiona* pašvaldību amatpersonas uzskata, ka piespiedu darbs ir nopietns un efektīvs soda veids (6 pašvaldības), jo īpaši, ja persona sodīta pirmo reizi (13). Atsevišķas atbildīgās pašvaldību amatpersonas *Kurzemē* (6), *Vidzemē* (4), *Latgalē* (6) uzskata piespiedu darbu par pagaidām neefektīvu; atsevišķi darbinieki - ka tas atkarīgs gan no pašvaldības, gan notiesātā (*Kurzeme* – 5). Tomēr daļēji sods ir efektīvs (*Vidzeme* – 3). Ja sodu uzraudzītu valsts institūcija (Probācijas dienests, tiesa, policija), sods būtu efektīvāks (*Vidzeme* – 3). *Zemgales reģionā* viedokļi ir atšķirīgi – vairākas pašvaldības uzskata to par nopietnu soda veidu, atsevišķas, ka tas ir atkarīgs no konkrētā noziedzīgā nodarījuma veida. Dažas pašvaldības norāda, ka piespiedu darbs ir efektīvs soda veids tādā gadījumā, ja noziedzīgs nodarījums ir izdarīts pirmo reizi, bet ne personām ar vairākām sodāmībām.

Par soda efektivitāti liecina tas, ka:

- piespiedu darbs ir efektīvs un mazāk kaitējošs nekā brīvības atņemšana;
- piespiedu darbus ir daudz efektīvāks par nosacītu brīvības atņemšanu, kas ir vērtējams kā visai formāls soda veids;
- tās personas, kuras veic piespiedu darbus, apjēdz šī soda būtību un lielākoties godprātīgi veic piespiedu darbus, tāpēc šī soda efekts ir lielāks par citiem kriminālsodiem.

Latgales reģionā neviena pašvaldība nav rēķinājusi, cik daudz finansu resursu tā ir ietaupījusi nodarbinot notiesātos piespiedu darbos. No aptaujātajām pilsētu (novadu) pašvaldībām, 5 norāda, ka tām drīzāk radušies zaudējumi saistībā ar dokumentu noformēšanu, darba uzraudzību, transporta izdevumiem. *Vidzemes reģionā* pašvaldības nav veikušas aprēķinus par finansu resursu ekonomiju, ko veikušas piespiedu darbos notiesātās personas, tomēr dažas pašvaldības, kuras varēja atbildēt, ir ietaupījušas 3739 LVL.

3.3.DARBA DEVĒJU APTAUJAS APKOPOJUMS

Pētījuma laikā tika aptaujāti 86 darba devēji: *Kurzemē* – 31, *Vidzemē* – 14, *Zemgalē* - 6, *Rīgā* - 1, *Latgalē* – 34. No darba devējiem 84 ir pašvaldības vai pašvaldību uzņēmumi un 1 sabiedriskās organizācija un 1 - uzņēmējs. Diezgan daudzos gadījumos atbildīgās personas par piespiedu darbiem pilsētā, novadā vai pagastā vienlaicīgi ir arī darba devējs.

Kādi pašvaldību uzņēmumi, sabiedriskās organizācijas vai citas organizācijas nodrošina darbu piespiedu darbos notiesātām personām?

Pilsētās (novados) darba devēji ir pašas pašvaldības, pašvaldību uzņēmumi, SIA, skolas, slimnīcas, policija, sabiedriskās organizācijas, muzeji. Mazākās administratīvās teritorijās (pagastos) darba devējs ir pašvaldība un piespiedu darba izpilde tiek veikta pašvaldības atbildīgās personas (priekšsēdētājs, izpilddirektors, sociālais darbinieks, pagasttiesas priekšsēdētājs, komunālās saimniecības darbinieks) uzraudzībā un sadarbības līgumi netiek slēgti.

Cik notiesātās personas jūsu darba vietā ir izcietušas sodu – piespiedu darbs? Cik stundu sabiedriski derīga darba jūsu pašvaldībā ir veikuši notiesātie ar piespiedu darbu?

Pie *Kurzemes reģionā* aptaujātā 31 darba devēja sodu izcietušas 223 personas, kas kopā nostrādājušas 26 080 stundas. *Latgales reģionā* pie aptaujātajiem darba devējiem, nostrādājušas vairāk kā 400 notiesātās personas. Ne visi darba devēji varēja nosaukt nostrādāto stundu skaitu, jo kopējas atskaites netiek veiktas. Kopējais nostrādāto stundu skaits ir vairāk kā 48 513 stundas. Pie *Vidzemes reģionā* aptaujātajiem 14 darba devējiem sodu izcietušas 99 personas, bet kopējais stundu skaits nav zināms, jo ne visi darba devēji varēja nosaukt nostrādāto stundu skaitu. Starp aptaujātajiem darba devējiem *Zemgales reģionā* ir pašvaldības vai pašvaldību aģentūras. *Rīgā* nevalstiskajā organizācijā *Maltas palīdzības ordenī* no 2001.gada strādājušas 34 personas. Darba devējs lielākoties atsaucas uz tiesas piespriedu stundu skaitu, (piemēram, *Maltas palīdzības ordenī* personas strādājot vidēji 80 stundu), bet kopēja statistika netiek uzskaitīta.

Rīgā aptaujātais darba devējs norāda, ka darba devējam nav tik svarīgs piespriedu stundu skaits, bet noteikta regularitāte, ar ko saprot tiesas regulāru kriminālsoda – piespiedu darbs – piemērošanu tiesājamām personām, jo darba devējam ir svarīga darba plānošana un cilvēku resursu piesaistīšana noteiktam darbam.

Kādus darbus veic notiesātās personas?

Ievērojami lielākā daļa piespiedu darbos notiesāto personu visos Latvijas reģionos galvenokārt veic mazkvalificētu roku darbu:

- pilsētu un pagastu teritorijas labiekārtošana: ietvju slaucīšana, zālienu pļaušana, krūmu ciršana un dedzināšana, krūmu izciršana gar autoceļu un grāvju malām, grāvju izpļaušana un rakšana, atkritumu savākšana; parku un skvēru sakopšana; celiņu ierīkošana; koku stādīšana, no betona plāksnēm gājēju celiņa ierīkošana; trepju tīrīšana parkos; skolas dīķa tīrīšana; soliņu krāsošana parkā un pie sabiedriskā transporta pieturām; tautas nama sienu apšūšana ar dēļiņiem;
- uzkopšanas darbi kapos;
- ezera krasta sakopšana (zāles un niedrīšu pļaušana), pludmales ierīkošana;
- ziemā - sniega tīrīšana;
- palīdzība saimnieciskos darbos pašvaldības iestādēs: malkas skaldīšana un kraušana; kurinātāja palīgs;
- sīki ceļu remontdarbi;
- dažādi remontdarbi, piemēram, telpu (piemēram, skolā) remonts, sienu demontāža, t.sk. mēbeļu remontēšana, māju pamatu krāsošana, jumta remonts katlu mājā; sociālā dienesta darba telpu remonts pagasta padomē;
- uzkopšanas un remontdarbi stadionā;
- namu labiekārtošana - dzīvojamo māju bēniņu, pagrabu tīrīšana, brīvo dzīvokļu sakopšana, veco ēku nojaukšana, vecu šķūniņu nojaukšana;
- logu mazgāšana pašvaldības iestādēs, piemēram, skolās;
- mežā stigu izciršana; slotiņu siešana;
- ūdens novadīšana uz savācējākām;
- pašvaldību iestādēm piederošas tehnikas (piemēram, autobusa) remonts;
- elektriķa darbi, piemēram, elektrības kontaktu labošana, metināšanas darbi, u.c.;
- piespiedu darbos notiesātā galdnieka rokām izgatavots darba galds darba devēja vajadzībām.

Sociālas nozīmes projekti

- bērnu rotaļu laukumu iekārtošana un krāsošana
- darbs sociālajā (zupas) virtuvē
- sanitāra darbs slimnīcā
- vecu ļaužu un invalīdu aprūpe
- slidotavas ierīkošana Kuldīgā
- smilšu volejbola laukuma ierīkošana Trikātā

Atsevišķi darba devēji, pateicoties par piespiedu darbiem atbildīgajiem pašvaldības darbiniekiem, arvien vairāk notiesātos izmanto kvalificētos darbos, ņemot vērā viņu profesiju un citas aroda iemaņas. Notiesātais, pēc profesijas galdnieks, Bauskas rajona Dzimtmsis pamatskolā nomainīja koka kāpnes. Notiesātais, pēc profesijas autoelektriķis, saremontēja elektroinstalāciju pagasta un sākumskolas autobusiem. Notiesātie ir atjaunojuši Iecavas baznīcas mūri un cementējuši dzejnieka Eduarda Virzas 120 gadu atceres pieminekļa pamatu. Ogres pilsētā piespiedu darbos notiesāts arhitekts izstrādāja projektu dienas centram personām ar garīga rakstura traucējumiem un veica būvdarbu uzraudzību. Kādā Vidzemes reģiona pagastā piespiedu darbos notiesātos pagasta svētkos piedalījies liela pasākuma organizēšanā, filmējis pasākuma gaitu, uzstādījis lielo ekrānu koncertam un atbildējis par pasākuma muzikālo noformēšanu.

Vairāki darba devēji komentē, ka notiesātajai personai ir gandarījums par padarīto darbu, ja tas ir sabiedrībai redzams.

Ar kādām problēmām jums nācies saskarties piespiedu darba izpildes laikā?

Lielākā daļa aptaujāto darba devēju *Kurzemē, Vidzemē* uzsver, ka, nodarbinot notiesātos, nav īpašu problēmu. Tie, kuri ar tādām saskārušies, visos reģionos min:

- darba disciplīnas neievērošana, t.sk., darba kavējumi, darba laikā pazūd, nav apzinīga attieksme pret izpildāmo darbu, velk darbu garumā, neievēro noteikto darba grafiku;
- ierašanās darbā alkohola reibumā;
- nekvalitatīva darbu izpilde;
- darba rezultāti nav prognozējami;
- grūti organizēt darbu notiesātā veselības stāvokļa dēļ – slimo ar cukurslimību, ir epilepsijas lēkmes, nevar strādāt darbus augstumā;
- notiesātie nereti melo un izdomā visādus iemeslus, kāpēc nevar pildīt darbu;
- ir izolēti gadījumi, kad darba devējam ticis draudēts;
- ir izolēti gadījumi, kad vēršas ar lūgumu, lai atļauj darbus veikt citai personai, ja persona faktiski pēc norādītās dzīves vietas nedzīvo;
- ir tādi, kas vienkārši negrib strādāt.

Vai ir kādas problemātiskas likumpārkāpēju grupas?

Vidzemes reģionā 6 darba devēji uzskata, ka problēmgrupu notiesāto vidū nav. *Latgales reģionā* apmēram 1/3 aptaujāto darba devēju norādīja, ka problēmgrupu nav.

Starp aptaujātajiem darba devējiem *Kurzemē, Rīgā, Vidzemē un Latgalē* starp problēmgrupām tiek īpaši izcelti:

- narkomāni, un personas ar alkohola atkarību.

Vidzemē, Rīgā, Latgalē un Zemgalē aptaujātie darba devēji, kas saskata problēmu grupas, min:

- Nepilngadīgās personas, kurām nepieciešams veltīt īpašu uzmanību un uzraudzību;
- Jaunieši no 18 līdz 22 gadiem un personas vecumā līdz 30 gadiem, kas sodu uztver, ka neizdevušos gadījumu viņu dzīvē (*Vidzeme, Latgale*);
- Notiesātās personas, kas tikai daļēji izpilda piespriesto sodu un tad pazūd.

Rīgā par problemātisku notiesāto personu grupu atzītas arī prostitūtas.

Atsevišķos gadījumos konkrētos reģionos minētas šādas problēmas:

- Vairākkārt sodītas personu attieksme;
- Notiesāto personu izdarītā zādzības, kas radījusi zaudējumu darba devējam (Malta palīdzības ordenī nozagta manta par LVL 400,-);

- Nereti notiesātās personas nespēj strādāt sabiedrības acu priekšā, tāpēc tām jārod darba iespējas pašvaldības nomalē;
- Grūtības nodarbināt notiesāto, ja notiesātais strādā vai mācās, vai arī ir bezpajumtnieks;
- Ar hroniskām slimībām slimi cilvēki.

Vai kāds no notiesātajiem ir turpinājis strādāt jūsu uzņēmumā/SO pēc piespiedu darba kā soda izciešanas?

Nevienā gadījumā *Kurzemes, Latgales reģionā, Zemgales reģionā, Rīgā* notiesātie nav turpinājuši darbu pie konkrētajiem aptaujātajiem darba devējiem kā pastāvīgi darba ņēmēji. Tikai vienā gadījumā *Vidzemes reģionā* notiesātais turpināja darbu pie konkrēta darba devēja – uzņēmēja. *Latgales reģiona* Preiļu novadā atzīmēts, ka, ja būtu brīvas štata vienības, tad no nostrādājušām 17 personām darbā pieņemtu 6 personas, vienā darba vietā papildus savam pamata darbam darbinieks veica arī piespiedu darbus (Balvu pilsētā). *Rīgā* notiesātās personas ir izrādījušas interesi par turpmākām darba iespējām, bet darba devējiem lielākoties nav nepieciešamo vakanču.

Vai ir grūtības nodrošināt ar darbu, ja piespriestas 200 un vairāk stundas?

Kurzemes, Latgales reģionos un Rīgā visiem aptaujātajiem darba devējiem, *Vidzemē* lielākajai daļai no aptaujātajiem darba devējiem nebūtu grūtību nodrošināt ar darbu arī tad, ja piespriests būtu vairāk par 200 stundām. Kā atsevišķs izņēmums tiek minēta ziemas sezona lauku pašvaldībās. *Vidzemes reģionā* atsevišķās pašvaldībās tiek minētas grūtības ar darba uzraudzību brīvdienās un svētku dienās. *Latgales reģionā* individuālās pašvaldībās tiek minēts, ka iespējams būtu grūtības, “jo pagasta teritorija ir liela un attālums no dzīves vietas līdz objektam mainās, nepieciešams autotransports”. Divas pašvaldības nav neapmierinātas ar maksimālo stundu skaitu dienā un ierosina notiesāto personu nodarbināt 8 stundas. *Rīgā* darba devēji nesaskata lielas problēmas, ja personai piespriests liels piespiedu darbu stundu apjoms, jo visi patreiz populārie piespiedu darbu izpildes veidi ir ilgstoši projekti (labiekārtošana, sociālā virtuve). Vienlaicīgi vairāki darba devēji norāda, ka tiesas ne visai bieži piemēro 200 un vairāk piespiedu darbu stundu. Darba devēji nenorāda uz būtiskām problēmām un norāda, ka nebūtu slikti, ka tiesa piemērotu lielāku stundu apjomu, kas kompensēs faktu, ka uz piespiedu darbiem notiesātās personas līdz darba devējam nonāk neregulāri.

Vai ir pietiekams atbalsts no pašvaldības atbildīgās personas puses?

Pašvaldību atbildīgo personu atbalstu gan *Kurzēmē*, gan *Latgalē*, gan *Rīgā* aptaujātie darba devēji vērtē ļoti pozitīvi un kā pietiekamu. *Vidzemē* pašvaldību atbildīgo personu atbalstu darba devēji vērtē kā pietiekošu un labu. Trijos gadījumos darba devēji uzsver, ka pirms norīkošanas strādāt notiek atbildīgā darbinieka pārrunas ar darba devēju, ikvienā gadījumā var saņemt atbildīgās personas palīdzību vai konsultāciju.

Visos reģionos vairāku rajonu un pagastu pašvaldībās norādīts, ka trūkst sadarbību un informācijas apmaiņu veicinošas amatpersonas (dienesta) pašvaldībā, kas darbotos līdzīgi kā Rīgā Piespiedu darba uzraudzības dienests. Daudzos gadījumos pašvaldība faktiski reizē ir darba devējs un darba uzraugs, tāpēc atbalsts no pašvaldības vadības puses ir visai formāls. *Rīgas pilsētā* tiek norādīts uz kvalitatīvo Piespiedu darba uzraudzības dienesta darbu, kas laikus informē darba devēju par iespējamām problēmām attiecībā uz kādu notiesāto personu.

Vai jums ir kādi priekšlikumi, lai uzlabotu piespiedu darbu izpildes kārtību?

Kurzemē no aptaujātā 31 darba devēja 17 darba devējiem nebija priekšlikumu, lai uzlabotu piespiedu darbu izpildes kārtību. Vidzemes reģionā no aptaujātajiem 14 darba devējiem 5 nebija priekšlikumu, lai uzlabotu piespiedu darbu izpildes kārtību. *Latgalē* priekšlikumu nebija 12 darba devējiem. Pārējiem darba devējiem *Kurzemē, Zemgalē, Latgalē un Vidzemē* bija šādi priekšlikumi:

- Notiesātie jākontrolē valsts institūcijai - valsts policijai vai probācijas dienestam (12 darba devēji);
- Nodrošināt ar valsts finansējumu atbildīgos darbiniekus, kas veic notiesāto personu uzraudzību (5);
- Atļaut notiesātajām personām strādāt pilnu darba dienu – 8 stundas (5 darba devēji);
- Nepieciešams savlaicīgi nosūtīt pašvaldībām spriedumus (4);
- Noorganizēt sadarbību ar policiju un zemessardzi (problēmu gadījumiem);
- Sakārtot likumdošanu, lai darba traumu gadījumos neciestu darba devējs;
- Notiesātajam, pēc darbu izpildes, vajadzētu pašam atskaitīties tiesā (1);
- Ja notiesātā persona pārtrauca pildīt sodu un pašvaldība nosūtīja dokumentus uz tiesu, nesūtīt atpakaļ turpināt izciest sodu uz pašvaldību (1);
- Nesodīt ar piespiedu darbiem vairākkārt sodītas personas (1);
- Būtu vēlams norīkojumos norādīt, kādus darbus varētu veikt notiesātais (2);
- Nepieciešams darbinieks, kas tikai nodarbotos ar notiesātajiem (1);
- Nepieciešama informācija par notiesāto personu – par ko sodīts, kur reāli dzīvo, profesija, ģimenes stāvoklis, invaliditāte (2);
- Nepieciešams saīsināt tiesvedības procedūru, pietuvinot soda izpildi noziedzīgajam nodarījumam (1);
- Jāveic audzinoša rakstura pasākumi, ārstēšana no alkohola (1);
- Nepieciešami metodiskie norādījumi (1) un mācības darbam ar notiesātajiem (1).

Darba devēji *Rīgā* izsaka šādus priekšlikumus:

- tiesa varētu biežāk piespriest kriminālsodu – piespiedu darbs;
- tiesā pēc iespējas varētu veidoties regularitāte piespiedu darbu piemērošanā;
- jāinformē sabiedrība par piespiedu darbu būtību.

Vai uzskatāt, ka piespiedu darbs kā sods, ir efektīvs?

Lielākā daļa aptaujāto darba devēju uzskata piespiedu darbu par efektīvu sodu.

No aptaujātajiem 31 darba devējiem *Kurzemes reģionā*, 24 (77%) darba devēji sodu uzskata par ļoti nopietnu. 4 darba devēji uzskata, ka piespiedu darbs nav efektīvs sods, savukārt 3 domā, ka tas atkarīgs no pašas notiesātās personas. No *Vidzemes reģionā* aptaujātajiem darba devējiem 3 uzskata, ka piespiedu darbs ir efektīvs sods, 5 respondenti domā, ka soda efektivitāte atkarīga no pašas notiesātās personas īpašībām. 3 aptaujātie domā, ka sods ne vienmēr ir efektīvs, bet tomēr audzinošs. 1 aptaujātais domā, ka sods nav efektīvs. *Latgalē* no aptaujātajiem darba devējiem par to, vai piespiedu darbs ir efektīvs soda veids pozitīvi atbildējušas 15 aptaujātie darba devēji, piespiedu darbs ir labāks nekā cietums (1). Piespiedu darbs ir efektīvs, ja notiesātā persona ir motivēta to eikt (7). 9 darba devēji piespiedu darbu neuzskata par pietiekoši efektīvu sodu. *Rīgā* piespiedu darbs tiek viennozīmīgi uztverts kā efektīvs sods. Vairāki *Zemgales reģionā* aptaujātie darba devēji uzsver, kas piespiedu darbs ir efektīvs sods, ja tas tiek izpildīts nekavējoties, bet izstiepjot tā izpildi, zūd tā jēga.

Kas ir tie iemesli, kāpēc piekritāt dot darbu notiesātām personām?

Visi *Kurzemē* aptaujātie darba devēji nosauc likuma prasības un pašvaldības lēmumu par galveno iemeslu tam, ka piekrituši dot darbu notiesātajiem. *Latgalē* darba devēji piekrīt dot darbu notiesātām personām: jo to paredz likums, domes rīkojums, lēmums (15), papildus darbaspēks bez atlīdzības, kuru var nodarbināt mazkvalificētos darbos (10), tiek sakārtota apkārtējā vide, pilsēta (5), veidojas saudzīga attieksme pret pilsētas labiekārtošanas elementiem (2), lai pagasta iedzīvotājs nenokļūtu cietumā un paliktu pie ģimenes (2), iedzīvotājiem audzinošs moments (1), atbalsts skolai, jo nav vīriešu darba roku (1). *Rīgā* sabiedriskā organizācija par iemeslu tam, ka dod darbu notiesātām personām, min organizācijas darbības politiku un mērķgrupas (darbs ar invalīdiem, maznodrošinātajiem), savukārt pašvaldības uzņēmumi, ka - pašvaldības lēmums, tomēr atzīmē, ka šādu pienākumu neuztver kā slogu.

Vai esat rēķinājis, cik daudz naudas līdzekļu esiet ietaupījis, piedāvājot notiesātajiem nostrādāt piespiedu darbu stundas?

No *Kurzemē* aptaujātajiem darba devējiem, 19 darba devēji bija rēķinājuši ietaupījumus, un tie sastādīja 6 830 Ls, bet kopējais šo notiesāto (pavisam 119 notiesātie) nostrādāto stundu skaits ir 11 730 stundas. No *Vidzemē* aptaujātajiem darba devējiem 9 nav rēķinājuši cik līdzekļus ir ietaupījuši, nodarbinot notiesātos, 3 bija rēķinājuši ietaupījumus un tie sastādīja 305, 46 Ls. *Latgalē* uz jautājumu, cik ietaupīts līdzekļu, kad notiesātais veicis piespiedu darbus, pamatā nav rēķinājuši visi darba devēji. Atbilstoši nostrādāto stundu skaitam piemērojot viena darbinieka minimālās darba algas likmi norādīja 7 aptaujātie, no 800-2200 Ls gadā (3 darba devēji); no 150 – 400 Ls (4 darba devēji), apmēram 48 Ls (1 darba devējs), vidēji Ls 2,- līdz 2,50 dienā (1).

Rīgā darba devēji nav veikuši aprēķinus, cik finansiālu līdzekļu ietaupīts, nodarbinot notiesātos piespiedu darbos. Darba devēji norāda uz kriminālsoda – piespiedu darbs – dubulto dabu, norādot, ka piespiedu darbs saistās ne tikai līdzekļu ietaupīšanu, bet arī izdevumiem – darba alga notiesātās personas uzraugiem, materiāltehniskais

nodrošinājums notiesātajām personām (piemēram, pašvaldības budžetā tam netiek paredzēti atsevišķi līdzekļi). Tāpat, tiek minētas notiesāto darbība, piemēram, zādzība, kas radījusi zaudējumus darba devējiem

Zemgales reģionā ietaupījumus darba devēji ir rēķinājuši malkas sagatavošanai – 2-4 Ls par kubikmetru. Bauskas rajona Dzimtmisas pamatskolā koka kāpņu nomaiņa, ko veica notiesātais, ļāva skolai iekonomēt 120 Ls, savukārt piespiedu darbos notiesāto darba uzraugs Tukuma rajona Durbes muzejā aprēķinājis, ka notiesāto nodarbināšana, galvenokārt malkas sagatavošanā ir ļāvusi iekonomēt 230 Ls.

4. REKOMENDĀCIJAS

Intervijās tiesneši, pašvaldību amatpersonas, kas atbildīgas par piespiedu darbu organizēšanu un darba devēji sniedza daudzas idejas un rekomendācijas.

Rekomendācijas aptver gan ieteikumus likumdošanā, gan piespiedu darbu izpildes uzlabošanā.

Likumdošana

- Visi tiesneši atbalsta piespiedu darbu piemērošanu par plašāku noziedzīgo nodarījumu loku. Izmaiņas Krimināllikumā, sākot ar 2005.gada 1.janvāri ievērojami paplašinās piespiedu darbu piemērošanu par kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziedzīgiem nodarījumiem. Diemžēl lielākajā daļā gadījumu piespiedu darbs līdz šim ir aizstājis citus alternatīvus sodus (naudas sodu, nosacītu brīvības atņemšanu), un tikai ierobežotos gadījumos – brīvības atņemšanu.

Šai sakarā lietderīgi būtu izvērtēt Somijas pieredzi, kad soda noteikšanā ir 2 stadijas – sākotnēji tiesa piemēro brīvības atņemšanas sodu un pēc tam lemj par šī soda aizstāšanas iespēju ar piespiedu darbu.

- Tikai viena sabiedrībā izciešama soda ieviešana neatrisina problēmu par ieslodzīto skaita samazināšanu un tam nepieciešama ilgtermiņa kriminālsodu politikas stratēģijas izstrāde un pieņemšana.
- Notiesājot tikai ar piespiedu darbiem, tiesa nevar notiesātajai personai uzlikt citus pienākumus, piemēram, ārstēties no atkarībām vai noteikt citus ierobežojumus. Tai pat laikā, kā atzīst lielākā daļa pašvaldību amatpersonu un darba devēju, viena no visproblemātiskākajām grupām, kas notiesātas ar piespiedu darbiem, ir personas ar alkohola, arī narkotiku atkarībām. Tāpat lielākā daļa piespiedu darbos notiesāto personu ir bezdarbnieki. Būtu ļoti noderīgi, ja papildus piespiedu darbiem, personai varētu uzlikt arī citus pienākumus.
- Veikt izmaiņas likumdošanā, lai piespiedu darbi būtu izvirzāms kā pienākums pie
 - nosacītas atbrīvošanas no kriminālatbildības
 - nosacītas notiesāšanas
 - pirmstermiņa atbrīvošanas
- Ņemot vērā ievērojamas aptaujāto tiesnešu daļas viedokli, nākotnē būtu jāparedz veikt izmaiņas Krimināllikumā, kas paredzētu piespiedu darbu piemērošanu arī par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem, apsverot iespēju palielināt piespriežamo stundu skaitu, kas lielāks par 280 stundām.

- Izstrādāt vadlīnijas tiesnešiem par piespiedu darba samērošanu ar naudas sodu un cietumsodu
- Legalizēt līdz šim izstrādāto dokumentāciju par piespiedu darbiem un nostiprināt to Ministru Kabineta līmenī.

Citi ieteikumi

- Rosināt diskusiju tiesnešu vidū, lai apsvērtu nepieciešamību prasīt tiesājamās personas piekrišanu piespiedu darba izpildei

Piespiedu darbu izpildes uzlabošana

- Izstrādāt rokasgrāmatu ar metodiskām rekomendācijām par piespiedu darbiem pašvaldību atbildīgām amatpersonām, darba devējiem un probācijas dienesta darbiniekiem
- Izstrādāt metodiskos ieteikumus darbam ar problemātiskām grupām – nepilngadīgajiem, narkomāniem, u.c. Īpašu uzmanību pievērst nepilngadīgajiem, ņemot vērā to, ka 2005.gada 1.janvāri spēkā stāsies Likums par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļiem, kas paredz nepilngadīgo likumpārkāpēju iesaistīšanu sabiedriskos darbos.
- Izdot likumpārkāpējam saprotamā valodā informatīvu lapu (brošūra) par piespiedu darba kā kriminālsoda būtību, soda izpildes kārtību un notiesātās personas pienākumiem.
- Sekmēt piespiedu darbu izpildes mehānismu izveidi Ventspils un Jūrmalas pilsētās
- Uzlabot informācijas apmaiņu starp tiesu un pašvaldībām par piespiedu darba izpildi
- Pievērst īpašu uzmanību pašvaldību amatpersonu atkārtotai informēšanai par dokumentācijas noformēšanu ļaunprātīgas izvairīšanās no piespiedu darbiem gadījumā, kā arī aresta izciešanas iespējām daļēji slēgtos cietumos.
- Sastādīt sarakstus ar iespējamiem darbiem piespiedu darbos notiesāto personu nodarbināšanai pašvaldībās un informēt par tiem attiecīgās tiesas.
- Sniegt pašvaldību amatpersonām un darba devējiem ieteikumus par dažādiem darbiem, kādos nodarbināt piespiedu darbos notiesātās personas, t.sk., garīga

rakstura darbiem. Sekmēt notiesāto personu iesaistīšanu sociālas nozīmes projektos.

- Probācijas dienestiem, pašvaldībām un darba devējiem veidot sadarbību ar Nodarbinātības dienestu, kas regulāri nodrošinātu ar informāciju par darba vakancēm.
- Veikt pašvaldību atbildīgo amatpersonu un darba devēju apmācību par piespiedu darbu izpildes jautājumiem.
- Veikt aprēķinus par piespiedu darba uzraudzības izmaksām.
- Veikt sabiedrības regulāru informēšanu par piespiedu darbu.

PIELIKUMI

1. pielikums. Aptaujas datu analīze pa rajoniem (saīsināti)

Alūksne

Alūksnes rajona tiesas tiesneši sodu piespiedu darbs piemēro aizvien vairāk - 2003.gadā 17% no visām krimināllietām. Laika posmā no 1999. - 2003.gada 1.janvārim piespiedu darbi piemēroti 66 personām, t.sk., 34 personām 2003.gadā, kopējais stundu skaits ir 3206. Spriedumi ir izpildīti 18 gadījumos, ar arestu aizstāti 3 gadījumos, citi spriedumi tiek pildīti. Tiesneši uzskata, ka piespiedu darbu varētu piemērot par daudz plašāku noziegumu loku un ka sods ir efektīvs.

Tiesa ir pārliecināta par soda izpildi pilsētā un rajona pašvaldībās. Visās pašvaldībās ir nozīmētas atbildīgas personas vai kontroli pār soda izpildi veic pašvaldību vadītāji. Alūksnes rajonā pašvaldības izmanto vienotu dokumentāciju. Tiesa ir izstrādājusi ieteikumus piespiedu darba izpildes kārtībai Alūksnes rajona pašvaldībās.

Pastāv arī problēmas, piemēram, ja notiesātās personas maina dzīves vietu un nav deklarējušās jaunajā dzīvesvietā, nav mehānisma kā šo cilvēku atrast. Likums neatļauj notiesāto piespiedu atvešanu, drošības līdzeklis - dzīvesvietas nemainīšana – arī ir spēkā tikai līdz sprieduma stāšanās spēkā brīdim.

Tiesa atbalsta piespiedu darbus piemērot par plašāku noziegumu spektru, bet ne par sevišķi smagiem noziegumiem. Tiesneši ierosina likumdevējam definēt darba devēju loku un profesijas (varbūt pat profesiju klasifikatorā vai MK noteikumos pie Probācijas likuma).

Tiesneši uzskata, ka būtu ļoti efektīvi ieviest piespiedu darbus kā sodu par administratīvajiem pārkāpumiem, piemēram, arestu nevar piemērot nepilngadīgajiem; naudas sods ir vienīgais sods, bet vecākiem naudas nav.

Alūksnes pilsētā sodu izcietušas 21 persona. Sods ar arestu aizstāts 1 personai, 2 personām tas ir izskatīšanas stadijā Alūksnes tiesā. Visas notiesātās personas sodu izcieš strādājot Alūksnes pilsētas uzkopšanā, labiekārtošanā komunālo pakalpojumu uzņēmumā „Rūpe”, publisko pasākumu sagatavošanā un apkalpošanā Tautas namā, kā arī Mūzikas skolā un Bērnu un Jauniešu interešu centrā. Viens notiesātais (profesionāls elektriķis) Alūksnes muzejā nomainīja elektroinstalāciju.

Notiesātie 99% gadījumos ir vīrieši un 33% no tiem bezdarbnieki.

Aptaujātas 2 rajona pašvaldības – *Liepnas pagasts* un *Alsviķu pagasts*. Soda izcietuša 12 personas. Darbus notiesātie veic labiekārtošanos darbos un ceļu uzturēšanas darbos pagastu teritorijā. Sadarbība ar tiesu – lietišķa.

Pašvaldības uzskata, ka tām piešķirta neraksturīga funkcija - iesniegt tiesā dokumentus par piespiedu darba aizstāšanu ar arestu. Šai institūcijai jābūt valstiskai - prokuratūrai vai Probācijas dienestam. Pašvaldības lūdz iestrādāt likumā, lai notiesātais parakstās tiesā - ja tiks mainīta dzīves vieta, bet neziņos tiesai, pašvaldībai, probācijas dienestam (vai vienai noteiktai institūcijai), uzreiz (bez brīdinājuma) tiks piemērota piespiedu darba aizstāšana ar arestu. Pašvaldības uzsver - nepieciešams jau izstrādāto dokumentāciju legalizēt un visu metodiku nostiprināt ar likumu, piemēram, MK noteikumus.

Balvi

Balvu rajona tiesā ir ļoti pozitīva nostāja par piespiedu darbu kā soda piemērošanu. Tiesas kancelejas darbinieks veic kontroli pār piespiedu darba izpildi pašvaldībās. Tiesa ir vērsusies *Balvu* rajona prokuratūrā ar lūgumu par krimināllietas (KPK 109. p.) ierosināšanu pret *Lazdukalna pagasta* padomi, kurā sistemātiski netiek pildīti tiesas spriedumi. Piespiedu darbu piemēro līdz 20% lietās, kurās ir paredzēts soda veids – piespiedu darbs – un piemērojot KL 49. pantu.

Tiesneši atbalsta piespiedu darba piemērošanu arī par KL paredzētiem smagiem noziedzīgiem nodarījumiem (piemēram, iekļūšana telpā), ja faktiskais nodarījums ir maznozīmīgs (ieroču glabāšana).

Aptaujātas četru pašvaldību atbildīgās personas - *Balvu pilsētā*, *Balvu pagastā*, *Bērzpils pagastā* un *Rugāju pagastā*. Piespiedu darbos norīkotas 83 notiesātās personas. Nav nostrādājušas 11 personas. Nostrādātas apmēram 10060 stundas.

Rugāju pagastā atbildīgā persona par piespiedu darbiem - komunālās saimniecības vadītājs - bija izbrīnīts, ka jāinformē tiesa par notiesātā ļaunprātīgu izvairīšanos no soda izpildes un soda aizvietošanu ar arestu (pagastā piespiedu darbus nav nostrādājuši 10 notiesātie).

Ļoti labi darbs ir noorganizēts *Balvu pilsētas* domē, jo ir seši darba devēji. Par piespiedu darba izpildi atbild pašvaldības policijas priekšnieks un sociālā darbiniece. Kopā nostrādājušo skaits *Balvos* ir 46 personas, nostrādātas apmēram 6400 stundas. Strādā gan skolās, gan sporta centrā, gan pašvaldības uzņēmumos.

Balvu pamatskolas darbinieki ir ļoti apmierināti, ka tiek norīkoti notiesātie piespiedu darbu veikšanai, jo skolā nav vīriešu, kas varētu veikt smagākus darbus un skolai tas ir finansiāli izdevīgi.

Cēsis

Cēsu rajona tiesas tiesneši piespiedu darbu piemēro aptuveni 10% gadījumu. Visi tiesneši Cēsīs skata krimināllietas un savā praksē visi piemēro piespiedu darbus.

Cēsīs ir labi iekārtota lietvedība un ļoti uzskatāma uzskaitē par piespiedu darbu izpildi. Visi spriedumi, t.sk., 2002.gada, ir izpildīti; 2003.gadā – piespiedu darbus nav pabeiguši 5 notiesātie. 2002.gadā piespiedu darbi ar arestu tika aizstāti 2 gadījumos, 2003.gadā - 3 gadījumos. Kā redzams no uzskaites, tiesai un pašvaldībām ir laba informācijas apmaiņa, kaut arī tiesas atbildīgajam darbiniekam dažām pašvaldībām par atbildes nosūtīšanu ir jāatgādina atkārtoti. Tiesneši uzskata, ka dažās pašvaldībās izpilde notiek problemātiski, piemēram, pašvaldības neraksta pamatotus brīdinājumus notiesātajiem par izvairīšanos no soda. Labu izpildi veicina, tas, ka tiesneši savā spriedumā ieraksta, kā notiesātajam jārikojas, saņemot spriedumu.

Visās pašvaldībās ir atbildīgās amatpersonas par piespiedu darba izpildi, visiem darbiniekiem tas ir papildus pienākums. Pašvaldībās piespiedu darbu uzraudzības dienesti nav izveidoti finansiālu apsvērumu un lietu nelielā skaita dēļ. Labi piespiedu darbu izpilde organizēta *Cēsu pilsētā, Priekuļu pagastā, Liepas pagastā* un *Amatas novada* domē.

Tiesneši uzskata, ka rajonā piespiedu darbu izpildi veicinātu pašvaldību darbinieku apmācības semināri par piespiedu darbu organizēšanu. Arī aptaujātajās pašvaldībās darbinieku viedoklis saskan ar tiesnešu izteikto - pašvaldībām trūkst informācijas par izmaiņām likumdošanā. Pašvaldību darbinieki uzskata par nepieciešamu Probācijas dienestam izstrādāt juridiski korektu „informācijas lapu” notiesātajiem. Vēlams Valsts Probācijas dienesta pārvaldei pievērst uzmanību pašvaldības darbinieku apmācībai, informācijas (metodisko materiālu) nosūtīšanai un pieredzes apmaiņai.

Cēsu pilsētā nav problēmu ar piespiedu darba izpildi. Laika posmā no 1999.gada līdz 2004.gada 1.aprīlim sodu izcietas 42 personas, kas ir aptuveni 8 personas gadā. Pārsvarā tie ir vīrieši (98%) un 62 % no viņiem ir bezdarbnieki. Darbu nodrošina *Cēsu pilsētas* dome. Starp notiesātajiem vīriešiem 2% ir nepilngadīgie. Līdzdalību nepilngadīgo notiesāto nodarbināšanā uzņemas *Cēsu nepilngadīgo uzraudzības dienests*.

Rajonā aptaujātas 3 pašvaldības – *Amatas novada* dome, *Jaunpiebalgas pagasta* padome un *Liepas pagasta* padome. Sodu izcietušas 30 personas. Visas notiesātās personas ir vīrieši, *Jaunpiebalgā* 75% no tiem ir bezdarbnieki, bet *Amatas novadā* un *Liepas pagastā* tikai 10% ir bezdarbnieki. Visās pašvaldībās darbu nodrošina pašvaldība. Problēmas ir dažādas: savlaicīga neierašanās darbā; transporta izdevumu segšana notiesātajiem; notiesātie par transporta līdzekļu vadīšanu alkohola reibumā uzskata sodu kā papilddarbu.

Sodu notiesātie izcieš kopjot un labiekārtojot pagasta teritoriju, ceļus un kapus. Notiesātie tiek izmantoti labiekārtošanas darbos, organizējot pašvaldībās masu pasākumus (*Jaunpiebalga*). Pašvaldības vēlas likumu pantu apkopojumu par piespiedu darbiem (var būt bukleta veidā, vai citādi), lai būtu vieglāk orientēties katrā konkrētā gadījumā, jo

lauku pašvaldībās nav juristu. Bukletā nepieciešams iekļaut Valsts Probācijas dienesta konsultantu tālruņus.

Daugavpils

Daugavpils tiesas tiesnešiem ir atšķirīgi viedokļi par piespiedu darbu kā soda piemērošanu. Piespiedu darbu ir piemērojuši abi tiesneši. Salīdzinājumā ar citiem soda veidiem piespiedu darbus piemēro 5% un 10% no izskatītajām krimināllietām. Viens no tiesnešiem nav piemērojis piespiedu darbu no 2003. gada, jo uzskata, ka “cilvēku sodīt ar darbu, kuram pēc būtības jābūt priekam, nevar!”.

Tiesājamā piekrišanu neprasa abi, jo pēc pastāvošas likumdošanas tas nav pieļaujams. Iespējams, ka nākotnē, sakarā ar vienošanās procedūru, to varēs darīt advokāts un prokurors. Piemēroto stundu skaitam jābūt individuālai pieejai, jo nav vienādu krimināllietu, tāpēc par vienāda rakstura noziedzīgu nodarījumu stundu skaits var atšķirties. Notiesātajam jau tagad pret parakstu izsniedz rakstisku informatīvu lapu par piespiedu darba izpildes kārtību. Kontroli veic kancelejas darbinieks. Pie tiesnešiem šī informācija nonāk tikai tad, ja tiek ierosināts mainīt soda veidu.

Aptaujāti piecu pašvaldību atbildīgie darbinieki - *Daugavpils pilsētā, Ilūkstes novadā, Līksnas pagastā, Višķu pagastā un Dvīetes pagastā*. Aptaujas sniegšanu atteica trīs pagastu pašvaldības - *Nīcgales, Kalupes un Vaboles*.

Daugavpils pilsētā piespiedu darbu veikšanu organizē juriste; nostrādājušas 49 personas; pašvaldība sadarbojas ar pašvaldības SIA “Dzīvokļu un komunālā saimniecība” komunālās saimniecības iecirkņiem. Atbildīgajai personai piemaksā apmēram Ls 600,- gadā par piespiedu darba organizēšanas funkciju pildīšanu.

Ilūkstes novadā un pārējās aptaujātajās pašvaldībās ir strādājuši 1 – 2 notiesātie. Nostrādāto stundu skaits - 680.

Visās pašvaldībās pamatā tiek veikti teritoriju sakārtošanas un labiekārtošanas darbi. *Daugavpils* pilsētā – palīdz sētniekiem, piedalās krāsošanas darbos, kapu teritorijas uzkopšanā. Nav problēmu nodrošināt ar darbiem, tikai maz norīkoto personu piespiedu darbu veikšanai.

Dobeles

Dobeles rajona tiesas tiesneši sodu - piespiedu darbs - piemēro aptuveni 5% gadījumu. Tiesneši uzskata, ka soda izpilde pilsētā ir laba, bet lauku pagastos ir problēmas. Trūkst informācijas apmaiņas.

Dobeles pilsētā sodu izcietušas 13 personas. Ar arestu sods aizstāts 1 personai. Uz šodienu pilsētā notiesātie sodu izcieš pašvaldības uzņēmumā „Namnieks”. Atbildīgā amatpersona no šī gada ir pašvaldības policijas darbiniece. Agrāk – domes izpilddirektors.

Aptaujātas 2 rajona pašvaldības – *Auru pagasts, Bērzes pagasts*. Soda izcietušas 13 personas. Atbildīgie par piespiedu darbu izpildi ir pagastu izpilddirektori. Soda personas izcieš labiekārtojot pagastu teritorijas un veicot pagastmāju remontdarbus. Sadarbība ar tiesu – lietišķa.

Jēkabpils

Jēkabpils rajona tiesā visi tiesneši piemēro sodu - piespiedu darbs - visos gadījumos, kuros tas likumā ir paredzēts un kuros ir mazāk smagi noziegumi. Atšķirās tiesnešu viedoklis par sodīšanu par atkārtotu transporta līdzekļa vadīšanu alkohola reibumā. Vīriešu pārstāvji uzskatīja, lai maksā sodu, bet sievietes uzskatīja, ka jāveic piespiedu darbs. Īpatsvars salīdzinoši ar citiem sodiem - 10%. Uzskata, ka izvērtēšanas ziņojums par tiesājamo būtu vēlams. Samērā laba informācija par soda izpildi pašvaldībās. Uzskata, ka Probācijas dienests varētu pārņemt uzraudzības funkcijas ne tikai kontroli.

Nointervētas četru pašvaldību atbildīgie darbinieki - *Jēkabpils pilsētā, Vīpes pagastā, Ābeļu pagastā un Krustpils pagastā*. *Jēkabpils pilsētas* domē nomainījies atbildīgā persona par piespiedu darbu izpildi. Iepriekšējā dokumentācija nodota arhīvā, uzskaitē nav saglabājusies. Ir datorizēta uzskaitē. Lielu vērtību pievērš dokumentācijai. 2003./2004. g. nostrādājusi 31 persona, kopējais stundu skaits - 2940. Darbus pilda pašvaldības uzņēmumā “Namu pārvalde” un SIA “Jēkabpils pakalpojumi”. Piespiedu darbs aizstāts ar arestu 2 personām, par 3 – iesniegts priekšlikums tiesā mainīt sodu. Ar tiesu laba sadarbība, pārsvarā ar tiesas tehniskajiem darbiniekiem. Ļoti laba sadarbība ar darba devēju darbiniekiem, kas nodrošina piespiedu darba faktisko izpildi.

Pagastu pašvaldībās kopā ir nostrādājušas 7 notiesātie, kopā nostrādātas 1060 stundas. Darbus veic pašvaldībā. *Vīpes pagastā* atbildīgā persona par piespiedu darbu izpildi ir izpilddirektore, bet pārējos pagastos - padomes priekšsēdētājas. Notiesātie tiek nodarbināti pagasta teritorijas sakārtošanā, malkas sagādē un krūmu izciršanā. Visi notiesātie ir bijuši vīrieši. Sadarbību ar tiesu novērtē kā labu. Visās pašvaldībās atzina, ka soda veids ir vajadzīgs. Piespiedu darbu par efektīvu sodu uzskata 3 pašvaldības, neefektīvu – *Krustpils pagastā*.

Krāslava

Piespiedu darbu piemēro par ļoti plašu noziedzīgo nodarījumu spektru, arī piemērojot KL 49. pantu. Īpatsvars salīdzinoši ar citiem soda veidiem vidēji ir 25 – 35%. Problēmas sagādā pašvaldību (pagastos) nezināšana, ka tiesas spriedums pašvaldībai ir jāpieņem izpildei (no pašvaldībām tiek prasīts sniegt informāciju, vai spriedums ir saņemts un vai pašvaldība ir uzsākusi sprieduma izpildi). Tiesneši atbalsta piespiedu darba piemērošanu arī par administratīvajiem pārkāpumiem. Uzskata, ka vadlīnijas sodu samērošanai nav vajadzīgas, jo pieejai jābūt individuālai. Spriedumu izpilde pilsētās un pagastos ir atšķirīga. Tiesā ir darbinieks, kas kontrolē spriedumu izpildi. Notiesātajai personai informatīvā lapa par piespiedu darba izpildes kārtību tiek izsniegta pret parakstu.

Tika aptaujātas četras pašvaldības - *Krāslavas novads, Izvaltas pagasts, Ūdrīšu pagasts* un *Šķeltovas pagasts*.

Minētajās pašvaldībās kopā piespiedu darbu izpildei norīkotas 30 personas, no tām 23 *Krāslavas pilsētā*. Darbus veic pagastu pašvaldībās, Krāslavas novadā - SIA "Krāslavas ūdens" un pilsētas teritorijas sakopšanas darbos. Kopā nostrādātas 5000 stundas. Pagastos visi norīkotie bija vīrieši, bezdarbnieki. Novadā 60% iedzīvotāju ir bezdarbnieki. Piespiedu darbi pret arestu ir nomainīti 2 personām. Ietaupītie līdzekļi nav rēķināti. Sadarbība ar tiesu ir apmierinoša. Uzskata, ka būtu lielāks "svars", ja piespiedu darbu uzraudzību veiktu Probācijas dienests, jo ne visi notiesātie to uzskata par sodu.

Kuldīga

Kuldīgas rajona tiesas tiesneši sodu piemēro aptuveni 15% gadījumu. Tiesneši ir pārliecināti par soda izpildi pilsētā, mazāk zina par rajonu. Tiesneši uzskata, ka piespiedu darbu varētu piemērot par daudz plašāku noziegumu loku un ka sods ir efektīvs.

Kuldīgas pilsētā sodu izcietušas 74 personas. Sods ar arestu aizstāts 3 personām. Visas notiesātās personas sodu izcieš strādājot *Kuldīgas* pilsētas sporta aģentūras vajadzībām. Pēdējais redzamākais ieguldījums – slidotavas izveide. Atbildīgais pašvaldībā – pašvaldības policijas amatpersona.

Aptaujātas 3 *Kuldīgas* rajona pašvaldības – *Ēdoles pagasts, Nīkrāces pagasts* un *Īvandes pagasts*. Sodu izcietusi 21 persona. Darbus notiesātie veic labiekārtojot pagastu teritorijas. Ļoti labs piemērs – pludmales ierīkošana (ar mājiņām, šūpolēm u.c.) *Īvandes pagasta* teritorijā. Sadarbība ar tiesu – lietišķa.

Liepāja

Liepājas rajona tiesas tiesneši piespiedu darbu piemēro aptuveni 5-10% gadījumu. Tiesa ir labi informēta par piespiedu darbu izpildi *Liepājas* pilsētā. Mazāk informācijas (sliktāka dokumentu aprīte) ir ar rajona pašvaldībām. Par darbiem kādus veic notiesātie, tiesneši ir informēti.

Liepājas pilsētas pašvaldības policijas atbildīgā amatpersona ļoti nopietni attiecas pret soda izpildi. Sodu izcietušas 99 personas. 10 gadījumos notiesātajiem piespiedu darbs aizstāts ar arestu. Sadarbība ar tiesu – lietišķa.

Rajonā aptaujātas 3 pašvaldības – *Aizputes pilsēta, Grobiņas pilsēta* un *Aizputes pagasts*. Sodu izcietušas 11 personas. Darbus notiesātie veic pašvaldību komunālajā saimniecībā, pārsvarā labiekārtojot pilsētu – pagastu teritoriju.

Ludza

Ludzas rajona tiesnešu viedokļi ir atšķirīgi. Īpatsvars no izskatītām krimināllietām vienam tiesnesim 10%, bet otram 50%. Tiesneši atbalsta piespiedu darba kā soda veida

piemērošanu līdzvērtīgi naudas sodam, jo abi soda veidi ir vienlīdz noderīgi valstij, jo tie ir reāli izpildāmi. Maksimālo stundu skaitu piemēro reti, pamatā no 150 – 180 stundām. Uzskata, ka izvērtēšanas ziņojums par notiesāto būtu vajadzīgs. Piespiedu darbs nav aizvietots ar arestu, jo uzskata, ka joprojām nav reāla vieta, kur to var izciest. Informācija, kādos darbos tiek nodarbināti notiesātie, tiesnešiem nav.

Intervijas tika veiktas četrās pašvaldībās - *Ludzas pilsētā, Kārsavas pilsētā, Malnavas pagastā, Mērdzenes pagastā*. Divas pašvaldības *Blontu pagasts* un *Pušmucovas pagasts* atteica aptaujas veikšanu, jo neviena ar piespiedu darbiem notiesāta persona uz pašvaldību nav tikusi norīkota.

Kopā pašvaldībās ir nostrādājuši vairāk kā 57 notiesātie, nav nostrādājuši 4 cilvēki. Tiesai tika iesniegti pieteikumi par soda veida maiņu, taču tiesa tos ir noraidījusi. Nostrādāto stundu skaits minētajās pašvaldībās pārsniedz 5050 stundas. Kā problemātisku notiesāto grupu norāda studentus, jo darbus var veikt tikai brīvlaikā, jo mācās citā pilsētā. Aptaujātajās pagastu pašvaldībās piespiedu darbi tiek veikti pašvaldības darbinieka uzraudzībā. Ludzas pilsētā darbi tiek veikti SIA “Ludzas apsaimniekotājs”, dažreiz pilsētas policijas iecirknī.

Madona

Madonas rajona tiesā piespiedu darbu piemēro aptuveni 5-10% gadījumu, piemērojot vidēji no 100 līdz 200 stundām. Laikā no 2000.gada līdz 2004.gada 1.maijam piespiedu darbi piespriesti 104 personām, 59 personas izcietušas sodu pilnībā, 3 personām piespiedu darbs aizstāts ar arestu. Tiesa ir labi informēta par piespiedu darbu izpildi. *Madonas* rajona pašvaldības atbildi par piespriedāto soda izpildi ne vienmēr sniedz savlaicīgi, biežāk pēc tiesas atgādinājumiem. Izņēmums ir *Varakļānu pilsētas* dome, kur piespiedu darba izpilde uzticēta pilsētas izpilddirektoram. Par problēmatisku tiesa uzskata piespiedu darba izpildi *Madonas* pilsētā. Informācija, ko sniedz pilsētas dome, ir nepietiekoša, tās saturā nav norādīti piespiedu darbu neizpildes iemesli, tādēļ tiesa nevar aizstāt piespiedu darbus ar arestu. Uztrauc tas, ka daudzi pilsētai nosūtītie spriedumi netiek pildīti, nav nekādas informācijas par to virzību un notiesātās personas, iespējams, tādējādi var palikt nesodītas. Līdz ar to tiesa nevar dot datus par sprieduma izpildi Sodū reģistram.

Ar rajona lauku pašvaldībām īpašu problēmu nav, bet tomēr kāds tiesnesis domā, ka pašvaldības piespiedu darbus uzskata par otršķirīgu pienākumu savā darbā. Tiesneši ir informēti par darbiem, kādus veic notiesātie. Tiesai ir zināmi arī interesanti piemēri notiesāto nodarbināšanai, izmantojot viņa specialitāti, pieredzi un prasmes. Piemēram, 2001.gadā *Praulienas* pagastā sodu - piespiedu darbs - izcietā persona, kas pagasta svētkos piedalījās liela pasākuma organizēšanā, filmēja pasākuma gaitu, uzstādīja lielo ekrānu koncertam, atbildēja par muzikālo noformēšanu utt. Šajā projektā persona nostrādāja 120 stundas.

Madonas pilsētā ir izveidots piespiedu darbu uzraudzības dienests, kura funkcijas veic komunālās daļas vadītājs, kurš arī ir šī dienesta vadītājs. Pilsēta no tiesas ir saņēmusi 41 spriedumu par piespiedu darba izpildi notiesātām personām. 17 personas ir pilnībā

izcietušas sodu - nostrādājušas pašvaldības komunālajā daļā, kopjot parkus, ceļus un ietves, atjaunojot bērnu rotaļu laukumus, kā arī strādājot pie malkas sagatavošanas pašvaldības uzņēmumā „Madonas Siltums”.

79% no notiesātajiem ir bezdarbnieki. Daļa no notiesātajiem darbus uzsākusi, bet pārtraukusi nezināmu iemeslu dēļ. Atbildīgā amatpersona ļoti nopietni strādā pie sodu izpildes uzskaites. Darba komunālajā saimniecībā netrūkst, grūtības nodarbināt notiesātos nav. Problēmas ir ar tiem notiesātajiem, kas izvairās no soda izciešanas. Madonas domei ir sadarbības līgums ar Valsts policiju. Ar tās palīdzību notiesātie tiek brīdināti par izvairīšanos no soda un paredzamajām sekām. Ja notiesātie neatsāk pildīt darbus, tiek rakstīti priekšlikumi tiesai par piespiedu darbu aizstāšanu ar arestu. Nevienā gadījumā notiesātajiem piespiedu darbs nav aizstāts ar arestu.

Rajonā aptaujātas 2 pašvaldības – *Varakļānu pilsētas dome* un *Praulienas pagasta padome*. Notiesātie darbus veic pašvaldību komunālajā saimniecībā, pārsvarā labiekārtojot pilsētu – pagastu teritoriju, kopjot parkus un kapus.

Pašvaldības uzskata, ka Probācijas dienestam būtu jānodrošina sekojošais: notiesātā ierašanās pašvaldībā likumā noteiktajā laikā. Ja notiesātais neierodas, pašvaldība ziņo Probācijas dienestam un ar tālāko notiesātās personas meklēšanu un “audzināšanu” jānodarbojas Probācijas dienestam, jo pašvaldībām valsts nav piešķirusi līdzekļus šo funkciju veikšanai.

Madonas tiesai ar pašvaldībām ir izveidojusies veiksmīga sadarbība; tiesa zina pašvaldības problēmas, sūta atgādinājumus, saņem atbildes par izpildi un konsultē pašvaldības darbiniekus.

Preiļi

Preiļu rajona tiesā soda – piespiedu darbs - īpatsvars ir 10%, salīdzinoši ar citiem soda veidiem 3. – 4. vietā. Tiesneši uzskata, ka izvērtēšanas ziņojums par notiesāto nav nepieciešams. Informāciju, ko saņem no pašvaldības ne vienmēr ir pietiekama. Piespiedu darba soda aizstāšanai ar arestu iesniegtie pieteikumi ne vienmēr ir pamatoti, jo notiesātais nav rakstveidā brīdināts, nav konstatēts, ka notiesātais izvairās no soda izpildes ļaunprātīgi.

Pašvaldībās piespiedu darba uzraudzības dienesti nav izveidoti, šos pienākumus pamatā veic pašvaldības atbildīgais darbinieks, pagastos pats vadītājs vai vietnieks, pilsētās (novados) izpilddirektors, jurists.

Aptauja veikta divās novadu pašvaldībās - *Preiļu un Līvānu*, un divās pagastu pašvaldībās - *Sutru un Jersikas*. Piespiedu darbu veikšanai norīkotas 92 personas. Sods ar arestu aizvietots 3 personām. Nostrādātas vairāk kā 9396 stundas. Pašvaldībās nav rēķināts, cik daudz līdzekļu ietaupīts uz notiesāto darba rēķina. Darba devēji norāda – *Līvānos* apmēram Ls 2200,-, *Preiļos* apmēram Ls 1400,-.

Novados piespiedu darbs tiek veikts pašvaldības uzņēmumos un SIA, kuru darba specifika ir komunālie pakalpojumi un teritoriju labiekārtošana.

Kā interesantākos piemērus, kādos darbos tiek nodarbināti notiesātie, norāda šķūnīšu nojaukšanu un to vietā bērnu spēļu laukuma ierīkošanu, kā arī klaiņojošo suņu izķeršana.

Rēzekne

Rēzeknes tiesas tiesneši piemēro sodu - piespiedu darbu - par KL paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Īpatsvars salīdzinājumā ar citiem soda veidiem – no 5 – 10%. Tiesnešiem nav informācijas, kā sods tiek izpildīts un kādos darbos tiek nodarbināts notiesātais pašvaldībās. Tiesneši uzskata, ka soda veids ir efektīvs, bet ļoti atkarīgs no tiesājamās personas. Atkārtoti piespiedu darbu nepiemēro. Informāciju par soda izpildi saņem kancelejas vadītāja.

Aptaujas tika veiktas četrās pašvaldībās - *Rēzeknes pilsētā, Ozolaines pagastā, Feimaņu pagastā* un *Maltas pagastā*. Piespiedu darbu veikšanai norīkotas 135 personas, nostrādājušas 124, bet 9 personām sods aizvietots ar arestu. Nostrādātas 14 876 stundas, tai skaitā Rēzeknes pilsētā 10 460 stundas.

Rēzeknes pilsētā piespiedu darbu izpildes nodrošināšanu veic juriste (½ slodze), tas ir iekļauts darba pienākumos un saņem par to darba algu. Norīkotas darbā 101 persona, 30% norīkotie ir strādājošie, 20 % sievietes. Tiek veikta datorizēta piespiedu darbu izpildes uzskaitē. Ar pieciem darba devējiem noslēgti līgumi par piespiedu darbu izpildi. Ir problēmas nodrošināt piespiedu darbu izpildi, ja notiesātajam nav norādīta pareizā dzīves vieta. 6 personām piespiedu darbi ir aizvietoti ar arestu.

Aptaujātajos pagastos salīdzinoši nekā citu rajonu pagastu pašvaldībās norīkoto notiesāto skaits piespiedu darbu veikšanai ir lielāks. Ļoti nopietni šo darbu veic *Maltas* pagasta padomes sabiedrisko darbu vadītājs, par sodu izpildi nosūta informāciju arī Sodu reģistram. No 20 norīkotajām personām nostrādājušas 19. Darbinieks uzskata, ka ‘‘pašvaldība notiesātajam ir aukle, kontrolētāja un soda izpildītāja’’. Nākotnē ierosina šo darbu veikšanu pārņemt Probācijas dienestam. Darba devēji uzskata, ka notiesātais nav sociāli nodrošināts pret nelaiemes gadījumiem un darba devējam jāuzņemas papildus garantijas.

Rīgas rajons

Aptaujātas 3 rajona pašvaldības – *Olaines pilsēta, Mārupes pagasts* un *Olaines pagasts*. Sodu izcietušas 17 personas. Sadarbība ar tiesu tikai dokumentāla. *Olaines pagasts* uzsver problēmas ar alkoholu un narkotikām notiesāto vidū. Darbi aptaujātajās pašvaldībās tiek veikti pārsvarā labiekārtojot teritorijas. Atsevišķos gadījumos – atbilstoši notiesātā specialitātei. Atbildīgās amatpersonas ir gan sociālā dienesta, gan labiekārtošanas dienestu, gan citi darbinieki.

Saldus

Saldus rajona tiesas tiesneši piespiedu darbu piemēro aptuveni 20% gadījumu, kas ir labākais rādītājs starp Kurzemes novada rajonu tiesām. Tiesneši uzskata, ka atsevišķās pašvaldībās ir problēmas ar piespiedu darba izpildes organizāciju.

Sodu izcietušas 106 personas, 5 personām piespiedu darbs aizstāts ar arestu. Šobrīd *Saldus pilsētā* atbildība par piespiedu darbu izpildi novirzīta pašvaldības policijas amatpersonai. Darbības kvalitāte salīdzinoši ar iepriekšējo modeli būs izvērtējama pēc ilgāka laika. Domes priekšsēdētāja viedoklis ir, ka visiem pilsētā notiesātajiem jāstrādā tikai domes tiešajām vajadzībām, bet skolām, bērnudārziem u. c. iestādēm notiesāto pakalpojumi vairs netiek piedāvāti.

Aptaujātas 3 rajona pašvaldības – *Brocēnu novads, Zvārdes pagasts, Novadnieku pagasts*. Sodu izcietušas 32 personas, vienai personai sods aizstāts ar arestu. Atbildīgās personas pašvaldībās ir gan pagasttiesu, gan sociālo dienestu, gan citas amatpersonas. Sadarbība ar tiesu laba un sodu notiesātie izcieš labiekārtošanas darbos atbilstoši savām iemaņām.

Sigulda

Siguldas tiesas tiesneši piespiedu darbu piemēro aptuveni 5% gadījumu. Tiesneši piemēro piespiedu darbus par plašu noziegumu loku. Tikai vienā gadījumā piespiedu darbs ir aizstāts ar arestu. Patreiz izskatīšanas stadijā tiesā atrodas pašvaldības iesniegumi aizstāt piespiedu darbus ar arestu 10 personām.

Tiesa ir norūpējusies, ka tām nav pieejas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes ziņām iedzīvotāju reģistrā, kas atvieglotu tiesas un pašvaldību darbu meklējot personas, kuras maina dzīves vietu. Tiesā uzskata, ka KPK nav paredzējis par piespiedu darbiem tādu rīcību kā atbrīvošanu no soda (piemēram, slimības dēļ b/a KPK 364.p.), vai soda atlikšanu (citiem sodiem, piemēram, invaliditātes b/a KPK 364.p.). Te būtu lietderīga analogija, bet tiesas praksē nav precedenta.

Siguldas tiesā nozīmēta atbildīgā persona par piespiedu darbu izpildes uzskaiti. Ja nesaņem no pašvaldībām paziņojumus par soda izpildi, tām atgādina. Atbildes tiek saņemtas vidēji regulāri. Sadarbība ar pašvaldībām notiek un tiesa uzskata to par apmierinošu.

Sadarbība ar *Siguldas* pilsētas atbildīgo amatpersonu ir laba, jo lielākā daļa notiesāto ir no Siguldas un lielākiem pagastiem. Siguldas pilsētā piespiedu darbus izpildīt nosūtītas 44 personas, sodu pilnībā izcietušas 25 personas, ierosināts piespiedu darbu aizstāt ar arestu 9 personām, uz aptaujas dienu 1 personai piespiedu darbs aizstāts ar arestu.

Darbus nodrošina pašvaldība. Darbus veic labiekārtojot un apzaļumojojot pilsētas teritoriju. Atbildīgā amatpersona sadarbību ar tiesu uzskata par ļoti labu, tiek sniegta palīdzība, t.sk., konsultācijas par dokumentu noformēšanu. Atbildīgā amatpersona uzskata, ka

nepieciešama notiesāto kontrolējošā institūcija – probācijas dienests, tad sods būtu efektīvāks.

Aptaujātas divas reģiona pašvaldības – *Inčukalna pagasts, Allažu pagasts*. Sodu izcietušas 18 personas. *Inčukalna pagasts* piesaista uzņēmējus notiesāto personu soda izciešanai, piemērām A/S Swedwood, izmantojot dažādos darbos kokapstrādes cehā. Uzņēmuma atbildīgā darbiniece uzskata, ka piespiedu darbs nav efektīvs. Divām personām *Inčukalna* pašvaldība iesniegusi priekšlikumu sodu aizstāt ar arestu. *Inčukalnā* un *Allažos* notiesātie sodu izcieš labiekārtojot kapus un ceļus. *Allažu pagastā* sodu atstrādā skolā, veicot remontdarbus un sagatavojot malku apkures sezonai.

Atbildīgās personas uzskata, ka piespiedu darbs kā sods ir efektīvs. Problēmas, protams, ir, notiek norunātā darba grafika grozīšana notiesāto dēļ, kas apgrūtina uzrauga darbu. Minētās problēmas rodas strādājošo darba specifikas dēļ (maiņu darbs), bezdarbniekiem alkohola lietošanas rezultātā. Visas pašvaldības sadarbību ar tiesu vērtē kā pozitīvu.

Talsi

Talsu rajona tiesas tiesneši piespiedu darbu piemēro aptuveni 5% gadījumu. Ja nesaņem no pašvaldībām paziņojumu par soda izpildi, noteikti meklē to paši. Tiesneši uzskata, ka jāpaplašina pantu loks, kur būtu piemērojami piespiedu darbi. Sadarbība ar pilsētas atbildīgo amatpersonu laba.

Talsu pilsētā sodu izcietušas 11 personas. Darbus veic labiekārtojot un remontējot pilsētas bērnudārzus un skolas, labiekārtojot pilsētas teritoriju. Sadarbību ar tiesu, pašvaldības policijas atbildīgā amatpersona uzskata par ļoti labu.

Aptaujātas 3 rajona pašvaldības – *Valdemārpils, Stende, Vandzenes pagasts*. Sodu izcietušas 13 personas. Divām personām *Valdemārpilī* sods aizstāts ar arestu. *Valdemārpilī* atbildīgā amatpersona uzskata, ka problēmas sagādā Roma (čigānu) tautības notiesātie, jo tie nevēlas strādāt. *Stendes pilsētas* atbildīgā uzskata, ka šo personu darbs nav auglīgs un piespiedu darbs kā sods nav efektīvs.

Valka

Valkas rajona tiesas tiesneši savos spriedumos sodu - piespiedu darbs - piemēro aptuveni 13% gadījumos, piespriežot vidēji no 40 līdz 100 stundām. Tiesneši uzskata, ka atsevišķās pašvaldībās ir problēmas ar piespiedu darba izpildes organizāciju. Pēc tiesas priekšsēdētājas informācijas no 21 rajona pašvaldībām 11 pašvaldībās nav nozīmētas atbildīgas amatpersonas par piespiedu darbu izpildi, taču šos pienākumus pilda pašvaldības vadītāji. Visas pašvaldības spēj notiesātajiem atrast darbu, izņemot *Sedas* pilsētu, kas 1 notiesāto personu nevarēja nodrošināt ar darbu.

Problēmas ar spriedumu izpildi nepilngadīgajiem notiesātajiem pastāv arī *Grundzāles* pagasta padomē. Sodu nevar izpildīt arī tādēļ, ka notiesātās personas izbrauc strādāt uz ārzemēm un nav sastopami.

Laika posmā no 2001.gada līdz 2004.gada 1.janvārim sods - piespiedu darbs - piespriests 64 personām, sodu pilnībā izcietušas 52 personas, 4 personas turpina strādāt, 5 personas notiesātas citās lietās, 2 personas nostrādāja daļēji, 1 persona nav pieteikusies darbam. Nevienai personai piespiedu darbs nav aizstāts ar arestu.

Tiesa uzskata, ka pašvaldībām trūkst zināšanu par piespiedu darbu organizēšanu, piemēram, tās nebrīdina notiesātos par izvairīšanos no soda izpildes, nesniedz tiesai priekšlikumus aizstāt piespiedu darbus ar arestu. Kāds tiesnesis uzskata, ka tādēļ nedarbojas izpildes mehānisms.

Tiesa ierosina Valsts Probācijas dienestam nosūtīt visām pašvaldībām apkārtrakstu par obligātiem nosacījumiem piespiedu darbu spriedumu izpildē, it īpaši, ka izziņai par piespiedu darba pabeigšanu jābūt savlaicīgai un tajā jābūt datumam, kad darbi tika pabeigti. Tiesa lūdz atgādināt pašvaldībām, ja spriedums netiek pildīts, brīdināt notiesātos par piespiedu darbu aizstāšanu ar arestu un sūtīt priekšlikumus tiesām.

Valkas pilsētā atbildība par piespiedu darbu izpildi novirzīta sociālās palīdzības nodaļai: divām amatpersonām, no kurām viena atbild par pilngadīgajiem un otra par nepilngadīgajiem notiesātiem. Piespiedu darba uzraudzība abām amatpersonām ir papilddarbs. Nelieli līdzekļi piespiedu darbiem atvēlēti, bet tie ir iekļauti sociālajā budžetā. 2002.gada 27.februārī ir apstiprināti Noteikumi „Par piespiedu darba izpildi Valkā”, tāpēc arī piespiedu darbu uzskaitē tiek vesta no 2002.gada. Darbs tiek veikts sadarbībā ar valsts policijas inspektoriem un nepilngadīgo lietu inspektoru. Laika posmā no 2001.gada līdz 2004.gada 1.janvārim kopā ir bijuši 20 notiesātie, no tiem 9 nepilngadīgie (visi nostrādāja Valkas pilsētā), pārējie ir pieaugušie vīrieši un 99% no tiem ir bezdarbnieki. Visi spriedumos noteikto sodu iz izpildījuši.

Valkā par piespiedu darbiem sabiedrību informē televīzija un ir bijuši raksti rajona avīzē. Notiesātie tiek nodarbināti pašvaldībā - Valkas nekustamā īpašuma apsaimniekošanas nodaļā, skolās, bērnudārzos un slimnīcās.

Aptaujātas 3 rajona pašvaldības – *Ēveles pagasts, Kārķu pagasts un Ērgemes pagasts*. Sodu izcietušas 10 personas, visas personas sodu ir izcietušas, viena persona nav izcietusi sodu, jo tika apcietināta pēc cita nozieguma izdarīšanas. Atbildīgās personas pašvaldībās: pagasttiesas priekšsēdētāja, padomes priekšsēdētājs, gan citas amatpersonas. Sadarbība ar tiesu apmierinoša.

Sodu notiesātie izcieš pārsvarā veicot labiekārtošanas darbus un ceļu uzturēšanu. Pašvaldības cenšas piemeklēt darbus atbilstoši notiesātā prasmēm.

Valmierā

Valmieras rajona tiesas tiesneši sodu piespiedu darbs piemēro aptuveni 15% krimināllietās. 2003.gadā piespiedu darbs piemērots 45 personām, 32 notiesātie piespiedu darbus ir izpildījuši, citi turpina pildīt, 1 gadījumā piespiedu darbi aizstāti ar arestu. Problēmas ar spriedumu izpildi nepastāv.

Tiesneši uzskata, ka soda izpilde pilsētā ir laba, bet dažos lauku pagastos ir nelielas problēmas. Pašvaldības laukos nevar nodrošināt transportu nokļūšanai līdz soda izciešanas vietai un kādreiz pat ar darba rīkiem. Bet kopumā tiesnešu viedoklis par sodu izpildi ir pozitīvs, spriedumu izpilde notiek atbilstoši prasībām. Arī ar notiesāto dzīves vietas maiņu nav problēmas, pašvaldības ziņo un spriedumi tiek pārsūtīti attiecīgajām pašvaldībām. Ja pēc brīdinājuma kāds notiesātais tomēr piespiedu darbus nepilda, piespiedu darbus aizstāj ar arestu un policijai divu gadu laikā arests ir jāizpilda. Tiesneši uzskata, ka saņemtā informācija no pašvaldībām ir pietiekama gan par sprieduma izpildi, gan sniedzot tiesai priekšlikumus par piespiedu darbu aizstāšanu ar arestu. Taču informācijai jābūt savlaicīgai, jo ir gadījumi, kad pašvaldības kavējas ar to iesniegšanu.

Tiesnešiem nav nepieciešama informācija par darbiem, kādos nodarbina notiesātos. Tiesneši piekrīt, ka informatīvā lapa nāktu par labu sodu izpildes efektivitātei un piebilst, ka tā jāizstrādā Probācijas dienestam, lai iekļautu informatīvā lapā arī savas prasības.

Visu tiesneši viedoklis ir, ka piespiedu darbs ir efektīvs sods. Tiesneši savos priekšlikumos norāda, ka piespiedu darbs varētu būt kā viens no pienākumiem pie nosacītas notiesāšanas, pie notiesāšanas par smagiem noziegumiem varētu paredzēt noteikto maksimālo stundu skaitu. Visi tiesneši uzskata, ka ir obligāti vajadzīgas vadlīnijas, lai samērotu piespiedu darba stundas ar naudas sodu un cietumsodu pēc vispārējiem sodu principiem.

Tiesas skatījumā Probācijas dienestam ir jāpalīdz pašvaldībām izpildīt tiesas spriedumus, sagatavot dokumentus iesniegšanai tiesā par piespiedu darbu aizstāšanu ar arestu (jo dienestā strādās juristi), jāizstrādā vienotā dokumentu pakete par soda izpildi, iekļaujot paraugus brīdinājumiem un citu juridiski korekti sastādītu dokumentāciju.

Valmieras pilsētā sodu izcietušas 13 personas. Ar arestu sods aizstāts 1 personai. Šobrīd pilsētā notiesātie sodu izcieš pašvaldības uzņēmumos. Atbildīgā amatpersona no 2003.gada ir pašvaldības algots darbinieks - Probācijas centra vadītāja.

Aptaujātas 2 rajona pašvaldības – *Kauguru pagasts* un *Kocēnu pagasts*. Sodu izcietušas 13 personas. Atbildīgie par piespiedu darbu – pagastu izpilddirektori. Sodu personas izcieš labiekārtojot pagastu teritorijas un veicot pagastmāju remontdarbus. *Bērzes pagasta* atbildīgais uzskata, tā kā valsts, izstrādājot likumu, pašvaldībām nenovirzīja finansu resursus, šīs funkcijas varētu pārņemt Valsts probācijas dienests. Sadarbība ar tiesu – lietišķa.

Ventspils

Ventspils rajona tiesas tiesneši piespiedu darbu piemēro aptuveni 5% gadījumu. Visvairāk tiesnešus uztrauc tas, ka *Ventspils pilsētā* nav piespiedu darba dienesta vai atbildīgās amatpersonas. Uztrauc tas, ka pilsētai nosūtītie spriedumi netiek pildīti, nav

nekādas informācijas par to virzību un notiesātās personas, iespējams, tādējādi var palikt nesodītas. Tiesneši uzskata, ka rajonā piespiedu darbu izpilde notiek labi.

Ventspils pilsētas dome vēl nav pieņēmusi lēmumu par dienesta izveidi vai atbildīgās amatpersonas nozīmēšanu pašvaldībā. Ir izstrādāts projekts, (noteikta atbildīgā persona, sarunāti perspektīvie darba devēji), kas tiek izskatīts finanšu un citās komitejās, kā arī tiks virzīts atkārtoti izskatīšanai domes sēdē.

Rajonā aptaujātas 3 pašvaldības – *Vārves pagasts, Ugāles pagasts, Tārgales pagasts.* Sodu izcietušas 6 personas, visas, kam sods ticis piemērots. Izpildes problēmu nav. Tāpat kā citās mazajās pašvaldībās, atbildīgie ir vai nu paši priekšsēdētāji, vai izpilddirektori. Sodu notiesātie izcieš kopjot un labiekārtojot pagasta teritoriju.

2. pielikums. Notiesātās personas pēc pamatsoda veida 2000. – 2003. gadā

Pamatsods	1999	2000	2001	2002	2003
Nosacīti notiesāti	7408 (57,6)	7168 (56,4%)	6938 (54,7)	6678 (52,9%)	7264 (53,4%)
Brīvības atņemšana	2869 (22,3)	3305 (26%)	3272 (25,8%)	3551 (28%)	3678 (27%)
Naudas sods	2036 (15,8)	1267 (10%)	1019 (8%)	731 (5,8%)	905 (6,6%)
Piespiedu darbs	183 (1,4)	596 (4,7%)	1020 (8%)	1216 (9,6%)	1359 (10%)
No soda atbrīvoti		332 (2,6%)	389 (3%)	350 (2,8%)	374 (2,7%)
Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļi		19 (0,14%)	36 (0,3%)	78 (0,6)	
Arests (militārpersonām)		2 (0,01%)	5 (0,03%)	11 (0,08%)	6 (0,04%)
Kopā	12 492	12 689	12 679	12 615	13 586

Avots: TM Tiesu departamenta Tiesu statistikas nodaļa (1999. – 2002. gads) un Tiesu administrācijas Tiesu darba organizācijas departamenta Tiesu statistikas nodaļa (2003. gads)

3. pielikums. Notiesāto personu skaits 2000. – 2003. gadā, kuriem piemēroti piespiedu darbi

	Tiesas nosaukums	2000. gads	2001. gads	2002. gads	2003. gads
1.	Kurzemes apgabaltiesa	2	4	0	1
2.	Latgales apgabaltiesa	12	17	6	8
3.	Rīgas apgabaltiesa	0	0	0	1
4.	Vidzemes apgabaltiesa	1	0	1	0
5.	Zemgales apgabaltiesa	0	1	0	0
6.	<u>Aizkraukles rajona tiesa</u>	65	76	51	64
7.	Alūksnes rajona tiesa	8	17	27	39
8.	Balvu rajona tiesa	32	63	50	64
9.	Bauskas rajona tiesa	46	70	58	57
10.	Cēsu rajona tiesa	35	30	24	43
11.	Daugavpils tiesa	1	9	14	29
12.	Dobeles rajona tiesa	10	37	32	21
13.	Gulbenes rajona tiesa	24	23	21	26
14.	Jelgavas tiesa	18	50	51	61
15.	Jēkabpils rajona tiesa	31	57	38	47
16.	Jūrmalas tiesa	4	2	1	2
17.	Krāslavas rajona tiesa	10	30	35	29
18.	Kuldīgas rajona tiesa	48	60	55	67
19.	Liepājas tiesa	0	32	54	56
20.	Limbažu rajona tiesa	1	30	43	32
21.	Ludzas rajona tiesa	1	32	43	31
22.	Madonas rajona tiesa	16	22	32	49
23.	Ogres rajona tiesa	0	14	34	11
24.	Preiļu rajona tiesa	46	47	24	18
25.	Rēzeknes tiesa	44	51	102	85
26.	Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa	1	2	12	21
27.	Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesa	0	4	16	28
28.	Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa	0	35	76	79
29.	Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa	0	15	25	40
30.	Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesa	10	15	28	38
31.	Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa	1	15	35	24
32.	Rīgas rajona tiesa	1	2	16	47
33.	Saldus rajona tiesa	36	43	44	49
34.	Siguldas tiesa	9	27	19	33

35.	Talsu rajona tiesa	2	12	40	26
36.	Tukuma rajona tiesa	21	27	40	45
37.	Valkas rajona tiesa	3	13	24	21
38.	Valmieras rajona tiesa	53	36	39	56
39.	Ventspils tiesa	4	0	6	11
	Kopā	596	1020	1216	1359

Avots: TM Tiesu departamenta Tiesu statistikas nodaļa (2000. – 2002. gads) un Tiesu administrācijas Tiesu darba organizācijas departamenta Tiesu statistikas nodaļa (2003. gads)

4. pielikums. Saraksts ar pašvaldību amatpersonām, kas atbildīgas par piespiedu darbiem (no 2004. gada janvāra līdz jūnijam)

Pilsēta/pagasts	Atbildīgais par piespiedu darbu izpildi	Institūcija	Amats	Adrese	Kontaktiespējas
Ābeļu pagasts	Ināra Blumberga	Ābeļu pagasta padome	priekšsēdētāja	Brodi, Aldaunes, Ābeļu pagasts, Jēkabpils rajons, LV-5212	Tel. 5231372
Aizputes pagasts	Aivars Šilis	Aizputes pagasta padome	priekšsēdētājs	Rokasbirze, "Krustceļi", Aizputes pagasts, Liepājas rajons, LV-3456	Tel. 9125901
Aizputes pilsēta	Daiga Viļumsone	Aizputes pilsētas dome	tehniskā sekretāre	Atmodas 19, Aizpute, Liepājas rajons, LV-3456	Tel. 3448189
Allažu pagasts	Jeļena Zarandija	Allažu pagasta padome	kancelejas vadītāja	Allaži, Birzes 4, Allažu pagasts, Rīgas rajons, LV-2154	Tel. 7976036;
Alsviķu pagasts	Imants Baltkājs	Alsviķu pagasta padome	komunālās daļas vadītājs	Alsviķi, Alsviķu pagasts, Alūksnes rajons, LV-4333	Tel. 4367543
Alūksnes pilsēta	Aiva Egle	Alūksnes pilsētas dome	juriste	Dārza 11, Alūksne, LV-4301	Tel. 4381503
Amatas novads	Jānis Grāvels	Amatas novada dome	komunālā dienesta vadītājs	"Ausmas", Drabešu pagasts, Cēsu rajons, LV-4140	Tel. 4197223
Auru pagasts	Voldemārs Babris	Auru pagasta padome	izpilddirektors	Auri, Skolas 8, Auru pagasts, Dobeles rajons, LV-3710	Tel. 3750423; 6549058
Balvu pagasts	Inita Pušpure	Balvu pagasta pagasttiesa	priekšsēdētāja	Naudaskalns, Balvu pagasts, Balvu rajons, LV-4561	Tel. 4522112; 6123227

Balvu pilsēta	Juris Ragovskis	Balvu pilsētas pašvaldības policija	priekšnieks	Sporta iela 1, Balvi, LV-4500	Tel. 45 22830; 9445114
Beļavas pagasts	Kārlis Līse	Beļavas pagasta padome	Priekšsēdētājs	Beļava, Avotu 2, Beļavas pagasts, Gulbenes rajons, LV-4409	Tel. 4497600
Bērzes pagasts	Juris Kronbergs	Bērzes pagasta padome	priekšsēdētājs	Šķibe 4a, Bērzes pagasts, Dobeles rajons, LV-3727	Tel. 3732462; 9215138
Bērzpils pagasts	Gunārs Apšenieks	Bērzpils pagasta padome	priekšsēdētāja vietnieks	Bērzpils, Dārza 27, Bērzpils pagasts, Balvu rajons, LV-4576	Tel. 4521991; 6543630
Brocēnu novads	Vika Mētere	Brocēnu novada dome	sociālās palīdzības dienesta speciāliste	Lielcieceres 3, Brocēni, Saldus rajons, LV-3851	Tel. 3865332; 6437451
Cēsu pilsēta	Anita Bukeja	Cēsu pilsētas dome	komunālā dienesta galvenā speciāliste	Raunas 4, Cēsis, LV-4101	Tel. 4122377
Daugavpils pilsēta	Nataļja Kažemjakina	Daugavpils pilsētas dome	juriste	K.Valdemāra 1, Daugavpils, LV-5401	Tel. 54 04372; 9754274 E-pasts: monika@daugavpils.lv
Daukstu pagasts	Juris Spenners	Daukstu pagasta padome	Komunālās saimniecības vadītājs	Stari, Dārza 10, Daukstu pagasts, Gulbenes rajons, LV-4417	Tel. 9485192
Dobeles pilsēta	Inita Neimane	Dobeles pilsētas pašvaldības policija	atbildīgā par piespiedu darbu izpildi	Tirgus laukums 2a, Dobele, LV-3701	Tel. 3722002
Dvietes pagasts	Ainārs Astičs	Dvietes pagasta padome	Priekšsēdētājs	Dviete, Dvietes pagasts, Daugavpils rajons, LV-5441	Tel. 5466634; 9121949
Dvietes pagasts	Iveta Plone	Dvietes pagasta padome	sekretāre	Dviete, Dvietes pagasts, Daugavpils rajons, LV-5441	Tel. 5466693; 6368637

Ēdoles pagasts	Rita Zaice	Ēdoles pagasta padome	izpilddirektore	Ēdole, Dārza 6, Ēdoles pagasts, Kuldīgas rajons, LV-3310	Tel. 9405261
Ērgemes pagasts	Aivars Pandalons	Ērgemes pagasta padome	priekšsēdētāja	Ērgeme, "Pūcītes", Ērgemes pagasts, Valkas rajons, LV-4711	Tel. 4741245
Ēveles pagasts	Sarmīte Rodziņa	Ēveles pagasta pagasttiesas	priekšsēdētāja	Ēvele, "Liepiņas", Ēveles pagasts, Valkas rajons, LV-4712	Tel. 4733787
Feimaņu pagasts	Elvīra Pizāne	Feimaņu pagasta padome	Priekšsēdētāja	Feimaņi, Feimaņu pagasts, Rēzeknes rajons, LV-4623	Tel. 4646614
Grobiņas pilsēta	Romars Kožorenoks	Grobiņas pilsētas dome	izpilddirektora vietnieks	Lielā 76, Grobiņa, Liepājas rajons, LV-3430	Tel. 6532310
Gulbenes pilsēta	S. Miezīte	Gulbenes pilsētas Labiekārtošanas dienests	Vadītāja	Dīķa 1, Gulbene, LV-4401	Tel. 9354272
Iecavas novads	L.Muceniece	Iecavas novada dome	Pagasta kārtībniece	Iecava, Skolas 4, Iecavas pagasts, Bauskas rajons, LV-3913	3941002
Ikšķiles pilsēta	Valentīns Špēlis	Ikšķiles pilsētas ar lauku teritoriju dome	Izpilddirektors	Strēlnieku 10, Ikšķile, Ogres rajons, LV-5052	Tel. 9132818
Ilūkstes novads	Roberts Žilvinskis	Ilūkstes novada dome	izpilddirektors	Brīvības 13, Ilūkste, Daugavpils rajons, LV-5447	Tel. 54 62371; 9406062
Inčukalna pagasts	Staņislavs Ungurs	Inčukalna pagasta padome	Inčukalna pagasta padomes priekšsēdētājs	Inčukalns, Atmodas 4, Inčukalna pagasts, Rīgas rajons, LV-2141	Tel. 7977160
Īvandes pagasts	Anda Upleja	Īvandes pagasta padome	priekšsēdētāja	"Skolas nams", Īvandes pagasts, Kuldīgas rajons, LV-3313	Tel. 9539493

Izvaltas pagasts	Ineta Celitāne	Izvaltas pagasta padome	Sociālā darbiniece	Izvalta, Saules 3, Izvaltas pagasts, Krāslavas rajons, LV-5652	Tel. 5649433
Jaunpiebalgas pagasts	Jānis Smilgins	Jaunpiebalgas pagasta padome	komunālās saimniecības vadītājs	Jaunpiebalga, Gaujas 4, Jaunpiebalgas pagasts, Cēsu rajons, LV-4125	Tel. 4162104
Jēkabpils pilsēta	Iveta Vārna	Jēkabpils pilsētas dome	Nodarbinātības organizatore	Brīvības 120, Jēkabpils, LV-5201	Tel. 52 31662; 9275368
Jelgavas pilsēta	I.Lediņa	Pašvaldības aģentūra "Pilsētsaimniecīb"	vadītāja	Pulkveža O.Kalpaka 16a, Jelgava, LV-3001	Tel. 3084485
Jersikas pagasts	Maija Spūle	Jersikas pagasta padome	priekšsēdētāja	Upenieki, Jersikas pagasts, Preiļu rajons, LV-5315	Tel. 5346316; 5346340; 9550782
Kārķu pagasts	Daila Cekula	Kārķu pagasta pagasttiesa	priekšsēdētāja	"Ausmas", Kārķu pagasts, Valkas rajons, LV-4716	Tel. 4740435
Kārsavas pilsēta	Anatolijs Aņisovs	Kārsavas pilsētas dome	Priekšsēdētāja vietnieks	Vienības ielā 53, Kārsava, Ludzas rajons, LV-5717	Tel. 5781395; 5781390; 9435143
Kauguru pagasts	Aina Saleniece	Kauguru pagasta padome	priekšsēdētāja	Mūrmuiža, "Pagastmāja", Kauguru pagasts, Valmieras rajons, LV-4224	Tel. 4281737
Kocēnu pagasts	Jānis Olmanis	Kocēnu pagasta padome	priekšsēdētāja vietnieks	Kocēni, Alejas 8, Kocēnu pagasts, Valmieras rajons, LV-4220	Tel. 4207680
Kokneses pagasts	Dz.Vērsēna	Kokneses pagasta padome	Labiekārtošanas darbu brigadiere	Koknese, Melioratoru 1, Kokneses pagasts, Aizkraukles rajons, LV-5113	Tel. 5133641; 6152872
Krāslavas novads	Jānis	Krāslavas novada	Komunālās	Rīgas 51, Krāslava, LV-	Tel. 56 23669;

	Maņčinskis	dome	saimniecības vadītājs	5601	6453190
Krustpils pagasts	Mirdza Zirnīte	Krustpils pagasta padome	priekšsēdētāja	Spuņģēni, Krustpils pagasts, Jēkabpils rajons, LV-5204	Tel. 5235047
Kuldīgas pilsēta	Antoņina Freimane	Kuldīgas pašvaldības policija	sekretāre – lietvede	Baznīcas 1, Kuldīga, LV-3301	Tel. 3320373
Lēdmanes pagasts	Dzintars Laganovskis	Lēdmanes pagasta padome	Izpilddirektors	Lēdmane, Lēdmanes pagasts, Ogres rajons, LV-5011	Tel. 5058791
Lielvārdes pilsēta	Elita Ozoliņa	Lielvārdes pilsētas ar lauku teritoriju dome	juriste	Raiņa 11a, Lielvārde, Ogres rajons, LV-5070	Tel. 5053855
Liepājas pilsēta	Ainars Lūsis	Liepājas pilsētas pašvaldības policija	priekšnieka vietnieks	Jelgavas 48, Liepāja, LV-3401	Tel. 3401969; 9238520
Liepas pagasts	Inga Ulmane	Liepas pagasta padome	Sabiedrisko darbu koordinatore	Liepa, Rūpnīcas 18, Liepas pagasts, Cēsu rajons, LV-4128	Tel. 4107300
Liepnas pagasts	Laimonis Sīpols	Liepnas pagasta padome	padomes priekšsēdētājs	Liepna, Liepnas pagasts, Alūksnes rajons, LV-4354	Tel. 4364525
Līksnas pagasts	Aivars Kudiņš	Līksnas pagasta padome	Komunālās saimniecības dienesta vadītājs	Līksna, Krasta 5, Līksnas pagasts, Daugavpils rajons, LV-5456	Tel. 5494281; 5494242
Limbažu pilsēta	Ivans Bikovs	Limbažu pilsētas pašvaldības policija	priekšnieks	Baumaņu Kārļa laukums 1-1.st., Limbaži, LV-4001	Tel.9497289
Līvānu novads	Renāte Šmukste	Līvānu novada dome	Juriste - konsultante	Rīgas iela 77, Līvāni, Preiļu rajons, LV-5316	Tel. 5307256; 5307250; 9863131

					E-pasts: renate@livani.lv
Ludzas pilsēta	Fridijs Bokešs	Ludzas pilsētas dome	Izpilddirektors;	Raiņa 16, Ludza, LV-5701	Tel. 57 07148; 9489010
Ludzas pilsēta	Inese Stapule	Ludzas pilsētas dome	Administratīvās nodaļas vadītāja-juriste	Raiņa 16, Ludza, LV-5701	Tel. 5707179
Madonas pilsēta	Aldonis Rībenieks	Madonas pilsētas dome	Pilsētas komunālās daļas un piespiedu darba uzraudzības dienesta vadītājs	Saieta laukums 1, Madona, LV-4801	Tel. 7963583
Malnavas pagasts	Matilde Streļča	Malnavas pagasta padome	Priekšsēdētāja vietniece	p/n "Vītoli", Malnavas pagasts, Ludzas rajons, LV-5750	Tel. 5731120
Maltas pagasts	Anatolijs Pavļukevičs	Maltas pagasta padome	Sabiedrisko darbu vadītājs	Malta, Skolas 24, Maltas pagasts, Rēzeknes rajons, LV-4630	Tel. 4641472; 4641031; 6436400
Mārupes pagasts	Ziedīte Lapiņa	Mārupes pagasta padome	labiekārtošanas dienesta vadītāja	Mārupe, Daugavas 29, Mārupes pagasts, Rīgas rajons, LV-2167	Tel. 7149868
Mērdzenes pagasts	Arvīds Urtāns	Mērdzenes pagasta padome	Priekšsēdētājs	Mērdzene, Mērdzenes pagasts, Ludzas rajons, LV-5726	Tel. 5752219; 5752225
Mērdzenes pagasts	Nadežda Tarasova	Mērdzenes pagasta padome	sekretāre	Mērdzene, Mērdzenes pagasts, Ludzas rajons, LV-5726	Tel. 5752219; 5752225
Mežotnes pagasts	I.Klīve	Mežotnes pagasta padome	izpilddirektore	"Mežotnes pamatskola", Mežotnes pagasts, Bauskas rajons, LV-3918	Tel. 3962268

Nīkrāces pagasts	Benita Lielāmere	Nīkrāces pagasta padome	priekšsēdētāja	Dzelda, Nīkrāces pagasts, Kuldīgas rajons, LV-3320	Tel. 6475630
Novadnieku pagasts	Daina Rubule	Novadnieku pagasta padome	dzimtsarakstu nodaļas vadītāja	Mežvidi, Novadnieku pagasts, Saldus rajons, LV-3801	Tel. 3881696
Ogres novads	Stefānija Bertmane	Ogres novada dome	juridiskās nodaļas vadītāja	Brīvības 48, Ogre, LV-5001	Tel. 5071180; E-pasts: bertmane@oic.lv
Olaines pagasts	Sociālās aprūpes dienesta speciālisti	Olaines pagasta padomes	Sociālās aprūpes dienesta speciālisti	Jaunolaine, Meža 2, Olaines pagasts, Rīgas rajons, LV-2127	Tel. 7963583
Olaines pilsēta	Kristīne Matuzone	Olaines pilsētas dome	projektu vadītāja – ekonomiste	Zemgales 33, Olaine, Rīgas rajons, LV-2114	Tel. 71460261; 9794950
Ozolaines pagasts	Anna Tarakanova	Ozolaines pagasta padome	priekšsēdētāja	Bekši, Ozolaines pagasts, Rēzeknes rajons, LV-4633	Tel. 4692471
Praulienas pagasts	Rihards Saulītis	Praulienas pagasta padome	padomes priekšsēdētājs	Prauliena, Kalna 2, Praulienas pagasts, Madonas rajons, LV-4825	Tel. 4860083
Preiļu novads	Pēteris Kotāns	Preiļu novada dome	Izpilddirektors	Tirgus laukums 1, Preiļi, LV-5301	Tel. 5324228; 9418453
Rēzeknes pilsēta	Sandra Grigale	Rēzeknes pilsētas pašvaldības policija	policiste - juriste	Atbrīvošanas aleja 93, Rēzekne, LV-4601	Tel. 46 07615; 9285025
Rīga	Andris Brauns	Rīgas pašvaldības policijas Piespiedu darba uzraudzības dienests	priekšnieks	Rīga, Kalēju iela 10, LV-1050	Tel. 7221245; E-pasts: piespiedudarbi@hotmail.com

Rugāju pagasts	Jānis Ločmelis	Rugāju pagasta padome	Komunālās saimniecības vadītājs	Rugāji, Kurmenes 48, Rugāju pagasts, Balvu rajons, LV-4570	Tel. 4521350
Saldus pilsēta	Uldis Eglājs	Saldus pilsētas pašvaldības policija	priekšnieka vietnieks	Striķu 3, Saldus, LV-3801	Tel. 3825000
Siguldas pilsēta	Aira Balde	Siguldas novada dome	ainavu speciāliste; atbildīgā par piespiedu darbu izpildi	Pils 16, Sigulda, Rīgas rajons, LV-2150	Tel. 7973136
Staiceles pilsēta	Jānis Bērziņš	Staiceles pilsētas dome	izpilddirektors	Lielā 7, Staicele, Limbažu rajons, LV-4043	Tel. 4023034
Stendes pilsēta	Ināra Bārtule	Stendes pilsētas dome	priekšsēdētāja	Dumpīšu 3, Stende, Talsu rajons, LV-3257	Tel. 3232132; 6417745
Stradu pagasts	Anna Vīgante	Stradu pagasta padome	Priekšsēdētāja	Margas , Stradu pagasts, Gulbenes rajons, LV-4431	Tel. 6823084
Sutru pagasts	Antons Znotiņš	Sutru pagasta padome	priekšsēdētājs	Sutri, Uzvaras 5, Sutru pagasts, Preiļu rajons, LV-5334	Tel. 5336695
Šķeltovas pagasts	Irēna Maļuhina	Šķeltovas pagasta padome	sekretāre	Šķeltova , Šķeltovas pagasts, Krāslavas rajons, LV-5653	Tel. 5641332
Talsu pilsēta	Dace Vakermane	Talsu pilsētas pašvaldības policija	priekšniece	Ezeru laukums 2, Talsi, LV-3201	Tel. 3223746; 6546812
Tārgales pagasts	Ivars Smukkalns	Tārgales pagasta padome	izpilddirektors	Tārgale, "Dzintarkalni", Tārgales pagasts, Ventspils rajons, LV-3621	Tel. 3690209

Ūdrīšu pagasts	Māra Miglāne	Ūdrīšu pagasta padome	Priekšsēdētāja	Augstkalne, Dārza 2, Ūdrīšu pagasts, Krāslavas rajons, LV-5601	Tel. 5624173; 9509650
Ūdrīšu pagasts	Irēna Ņeverovska	Ūdrīšu pagasta padome	sekretāre	Augstkalne, Dārza 2, Ūdrīšu pagasts, Krāslavas rajons, LV-5601	Tel. 5624933
Ugāles pagasts	Gunita Ansonē	Ugāles pagasta padome	priekšsēdētāja	Ugāle, "Pagastmāja", Ugāles pagasts, Ventspils rajons, LV-3615	Tel. 9394653
Umurgas pagasts	Skaidrīte Ungure	Umurgas pagasta padome	sociālais darbinieks	Umurga, Cēsu 6, Umurgas pagasts, Limbažu rajons, LV-4004	Tel. 4070982
Valdemārpils pilsēta	Jānis Dimants	Valdemārpils pilsētas dome	labiekārtošanas daļas vadītājs	Raiņa 16, Valdemārpils, Talsu rajons, LV-3260	Tel. 9449504
Valkas pilsēta	Iveta Rižikova	Valkas pilsētas dome	sociālā darbiniece	Semināra 29, Valka, LV-4701	Tel. 4707616
Valmieras pilsēta	Vilnis Krūmiņš	Valmieras pilsētas sociālās palīdzības nodaļa, Probācijas centrs	vadītājs	Beātes 48, Valmiera, LV-4201	Tel. 4225916
Vandzenes pagasts	Iveta Jansone	Vandzenes pagasta padome	priekšsēdētāja	Vandzene, "Pagastmāja", Vandzenes pagasts, Talsu rajons, LV-3281	Tel. 9496347
Varakļānu pilsēta	Juris Kāzaks	Varakļānu pilsētas dome	domes izpilddirektors	Rīgas 13, Varakļāni, Madonas rajons, LV-4838	Tel. 4866249;
Vārves pagasts	Vilnis Ķudis	Vārves pagasta padome	izpilddirektors	Ventava, Skolas 1, Vārves pagasts, Ventspils rajons, LV-3623	Tel. 9113020
Ventspils pilsēta	Ivo Princis	Ventspils pilsētas dome	juridiskās nodaļas vadītājs	Jūras 36, Ventspils, LV-3601	Tel. 3601140

Vīpes pagasts	Ineta Šeinova	Vīpes pagasta padome	izpilddirektore	Vīpe, "Neretas" 6, Vīpes pagasts, Jēkabpils rajons, LV-5238	Tel. 5275610
Višķu pagasts	Jānis Proms	Višķu pagasta padome	izpilddirektors	Špoģi, Skolas 17, Višķu pagasts, Daugavpils rajons, LV-5481	Tel. 5425347; 9106122
Zvārdes pagasts	Aelita Cālīte	Zvārdes pagasta pagasttiesa	priekšsēdētāja	Striķi, "Mežniecība", Zvārdes pagasts, Saldus rajons, LV-3883	Tel. 3829645; 3807939

5. pielikums. Pētījumā izmantotās aptaujas anketas

Aptaujas jautājumi tiesnešiem

1. Vai savā praksē piemērojat sodu – piespiedu darbs – par Krimināllikumā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem?

Ja ‘jā’, par kādiem noziedzīgiem nodarījumiem piemērojat šo sodu?

2. Kāds ir piespiedu darba īpatsvars salīdzinājumā ar citiem soda veidiem?
Piemēram, 5%, 10%, 25% (aptuveni).

3. Ja nepiemērojat sodu – piespiedu darbs, kādu iemeslu dēļ?
Piemēram, sods nav efektīvs, nedarbojas izpildes mehānisms pašvaldībās, citi

4. Vai piemērojot sodu – piespiedu darbs – jūs prasāt tiesājamā piekrišanu?

5. Vai uzskatāt, ka ir nepieciešama tiesājamā piekrišana soda – piespiedu darbs – izpildei?

6. Vai uzskatāt, ka būtu nepieciešams izvērtēšanas ziņojums par tiesājamās personas piemērotību piespiedu darbam? Ja jā, kas to varētu veikt?

7. Vai atbalstāt piespiedu darba piemērošanu par plašāku noziedzīgu nodarījumu loku?

8. Vai jūsu praksē ir gadījumi, kad ar piespiedu darbu notiesāts likumpārkāpējs par smagu vai sevišķi smagu noziegumu? Cik bieži? Vai arī personas ar vairākām sodāmībām?

9. Vai atbalstāt piespiedu darba kā kriminālsoda piemērošanu arī par smagiem un sevišķi smagiem noziedzīgiem nodarījumiem?

10. Cik stundas vidēji piespriežiet par:

Transporta līdzekļa atkārtotu vadīšanu dzērumā	
Zādzībām	
Patvaļīga koku izciršanu	
Tīšu vidēju miesas bojājumu	
Tīšu vieglu miesas bojājumu	
Citiem noziedzīgiem nodarījumiem	

11. Vai, jūsuprāt, būtu nepieciešamas vadlīnijas, lai samērotu piespiedu darba stundas ar naudas sodu, cietumsodu?

- 12. Vai jūsuprāt, piespriežot sodu – piespiedu darbs - , tiek ņemtas vērā cietušā intereses?**
- 13. Vai jūsu tiesas piekritības teritorijā ir pašvaldības nozīmēta persona, kas izpilda piespiedu darbu? Ja nav, vai daudzās? Kurās?**
- 14. Kā notiek spriedumu izpilde?**
Piemēram, tiek/netiek izpildīti, tiek izpildīti problemātiski
Spriedumu izpildes problēmas
- 15. Vai ir kādas atšķirības starp piespiedu darbu izpildi pilsētā/laukos?**
- 16. Vai jums ir informācija, kādos darbos tiek nodarbināti notiesātie?**
- 17. Vai savlaicīgi saņemat informāciju par soda izpildi?**
- 18. Vai informācija, ko saņemat no pašvaldības par soda izpildi, ir pietiekama?**
Vai būtu nepieciešama kāda papildus informācija, piemēram, par padarītā darba kvalitāti u.c.?
- 19. Ja jums būtu informācija (saraksts) par to, kādos darbos ir iespējams nodarbināt notiesātos, vai tas veicinātu piespiedu darba piemērošanu?**
- 20. Vai savlaicīgi saņemat informāciju par izvairīšanos no soda?**
- 21. Cik pamatoti ir priekšlikumi par piespiedu darba aizstāšanu ar arestu?**
- 22. Vai soda nosaukums – piespiedu darbs – ir adekvāts?**
Ja ‘nē’, kā jūs to sauktu? Piemēram, piespiedu sabiedriskais darbs, sabiedriskais darbs, darbs sabiedrības labā, cits
- 23. Vai būtu nepieciešama informatīva lapa notiesātajam pēc tiesas sēdes par piespiedu darba kā soda būtību, tā izpildes kārtību un notiesātās personas pienākumiem?**
- 24. Vai uzskatāt, ka piespiedu darbs kā sods, ir efektīvs?**
- 25. Vai jums ir priekšlikumi par piespiedu darbu kā soda veidu? Piemēram, mainīt piespriežamo stundu robežas, mainīt pantus par kuriem var piemērot šo sodu, piespiedu darbs kā administratīvs sods, probācijas dienesta loma soda izpildē? Piespiedu darbs kā viens no pienākumiem pie nosacītas notiesāšanas, pirmstiesas atbrīvošanas, nosacītas atbrīvošanas no kriminālatbildības?**
- 26. Vai jums/tiesnešiem būtu nepieciešama papildus informācija/apmācība par piespiedu darbu kā soda veidu?**

Aptaujas jautājumi pašvaldību amatpersonām, kas atbildīgas par piespiedu darbiem

1. Cik personas jūsu pašvaldībā izcietušas sodu - piespiedu darbs - kopš 1999. gada? Cik vidēji gada laikā?
2. Kādi pašvaldību uzņēmumi, sabiedriskās organizācijas vai citas organizācijas nodrošina darbu piespiedu darbos notiesātām personām?
3. Kādus darbus veic notiesātās personas?
4. Cik stundu sabiedriski derīga darba jūsu pašvaldībā ir veikuši notiesātie ar piespiedu darbu?
5. Cik aptuveni % no notiesātajiem bijuši

<input type="text"/>	bezdarbnieki
<input type="text"/>	pilngadīgie
<input type="text"/>	sievietes

<input type="text"/>	strādājošie
<input type="text"/>	nepilngadīgie
<input type="text"/>	vīrieši

6. Vai esiet rēķinājis/-usi, cik daudz finansu resursus pašvaldība ir ietaupījusi pateicoties ar piespiedu darbu notiesāto personu darbam?

Piemēram:

© A.B., arhitekts (60 st., Transportlīdzekļa vadīšana alkoholisko dzērienu, narkotisko, psihotropo un citu apreibinošu vielu iespaidā, KL262.p.), pēc domes būvvaldes pasūtījuma izstrādāja projektu un veica būvdarbu autoruzraudzību Dienas centram personām ar garīga rakstura traucējumiem. Slēdzot līgumu, šāds darbs domei izmaksātu 400 LVL.

7. Ar kādām problēmām jums visbiežāk nācies saskarties piespiedu darbu izpildes laikā? Vai ir kādas problemātiskas likumpārkāpēju grupas? (piemēram, narkomāni, transporta izdevumu apmaksa, citi iemesli)
8. Cik personām jūsu pašvaldībā piespiedu darbs ir aizstāts ar arestu?
9. Kā jūs vērtējat sadarbību ar tiesu?
10. Vai ar piespiedu darbu notiesātās personas pašvaldībā ierodas savlaicīgi? (5 dienu laikā?)
11. Vai būtu nepieciešama informatīva lapa notiesātajam pēc tiesas sēdes par piespiedu darba kā soda būtību, tā izpildes kārtību un notiesātās personas pienākumiem?
12. Vai, jūsu prāt, tiesnesim būtu jāprasa tiesājamās personas piekrišana piespiedu darbu veikšanai?

13. Vai jūsu pašvaldībā ir piespiedu darba uzraudzības dienests vai par piespiedu darbu atbildīgā persona?

14. Vai piespiedu darba uzraudzība jums ir kā pamatdarbs/papilddarbs?

15. Vai pašvaldības budžetā tam ir paredzēti līdzekļi? Ja ‘jā’, lūdzu, miniet cik.

16. Vai jums ir pašvaldības vadītāja atbalsts?

17. Vai/kā jūs informējat vietējo sabiedrību par piespiedu darbu kā sodu?

18. Kā jūs ieinteresējat darba devējus dot darbu ar šo soda veidu notiesātajiem?

17. Saskaņā ar Valsts Probācijas dienesta likumu, probācijas dienests veiks koordinējošo lomu piespiedu darbu uzraudzībā. Kāda, jūsuprāt, tā varētu būt?

18. Vai/kā jūs informējat vietējo sabiedrību par piespiedu darbu kā sodu?

19. Vai jūsuprāt, piespriežot sodu – piespiedu darbs - , tiek ņemtas vērā cietušā intereses?

20. Vai soda nosaukums – piespiedu darbs – ir adekvāts?

Ja ‘nē’, kā jūs to sauktu? Piemēram, piespiedu sabiedriskais darbs, sabiedriskais darbs, darbs sabiedrības labā, cits

21. Vai jūsuprāt piespiedu darbs ir nopietns/efektīvs soda veids?

Aptaujas jautājumi darba devējam

- 1. Cik notiesātās personas jūsu darba vietā ir izcietušas sodu - piespiedu darbs?**
- 2. Kādus darbus veic notiesātās personas?**
- 3. Cik stundu sabiedriski ir nostrādājuši notiesātie ar piespiedu darbu?**
- 4. Ar kādām problēmām jums visbiežāk nācies saskarties piespiedu darbu izpildes laikā? (piemēram, cilvēki ierodas darbā alkohola reibumā, kavē darbu, u.c.)**
- 5. Vai ir grūtības nodrošināt ar darbu, ja piespriestas 200 un vairāk stundas?**
- 6. Vai ir kādas problemātiskas likumpārkāpēju grupas?**
- 7. Vai kāds no notiesātajiem ir turpinājis strādāt jūsu uzņēmumā/SO pēc piespiedu darba kā soda izciešanas?**
- 8. Vai ir pietiekams atbalsts no pašvaldības atbildīgā personas puses? Piemēram, vai pietiek informācija par sodu, tā izpildi? Vai problēmsituācijās varat griezties pie pašvaldības cilvēka?**
- 9. Vai jums ir kādi priekšlikumi, lai uzlabotu piespiedu darbu izpildes kārtību?**
- 10. Vai uzskatāt, ka piespiedu darbs kā sods, ir efektīvs?**
- 11. Kas ir tie iemesli, kāpēc piekritāt dot darbu notiesātām personām?**
- 12. Vai esat rēķinājis, cik daudz naudas līdzekļus esiet ietaupījis, piedāvājot notiesātajiem nostrādāt piespriestās piespiedu darba stundas?**

Lūdzu, pierakstiet interesantus piemērus, kādos darbos tiek nodarbināti notiesātie.